

ข้อบังคับ

ว่าด้วยวิธีจัดการ

พรรคเสรีมนังคศิลา

และกำหนดนโยบายของพรรค

พ.ศ. ๒๔๙๘

กับพระราชบัญญัติพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๔๙๘

ข้อบังคับ
ว่าด้วยวิธีจัดการ
พรรคเสรีมนังคศิลา
และกำหนดนโยบายของพรรค
พ.ศ. ๒๔๙๘
กับพระราชบัญญัติพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๔๙๘

สารบัญ

หน้า

๑. คำอภินันทนาการในการ-
ก่อตั้งพรรคการเมือง ๑
๒. คำขอจดทะเบียนพรรค ๕
๓. หนังสืออนุญาต ๗
๔. หนังสือตอบขอบคุณ ๙
๕. กำหนดนโยบายของพรรค ๑๑
๖. ข้อบังคับพรรค พ.ศ. ๒๔๙๘ ๑๕
๗. รายชื่อผู้ก่อตั้งพรรค ๒๙
๘. ระเบียบการตั้งกรรมาธิการของพรรค ๔๑
๙. คำสั่งตั้งคณะกรรมาธิการ
และเจ้าหน้าที่ของพรรค ๔๕
๑๐. ประกาศพรรคเสรีมนังคศิลา เรื่องแต่งตั้ง
คณะกรรมาธิการประจำพรรค ๔๕

ข

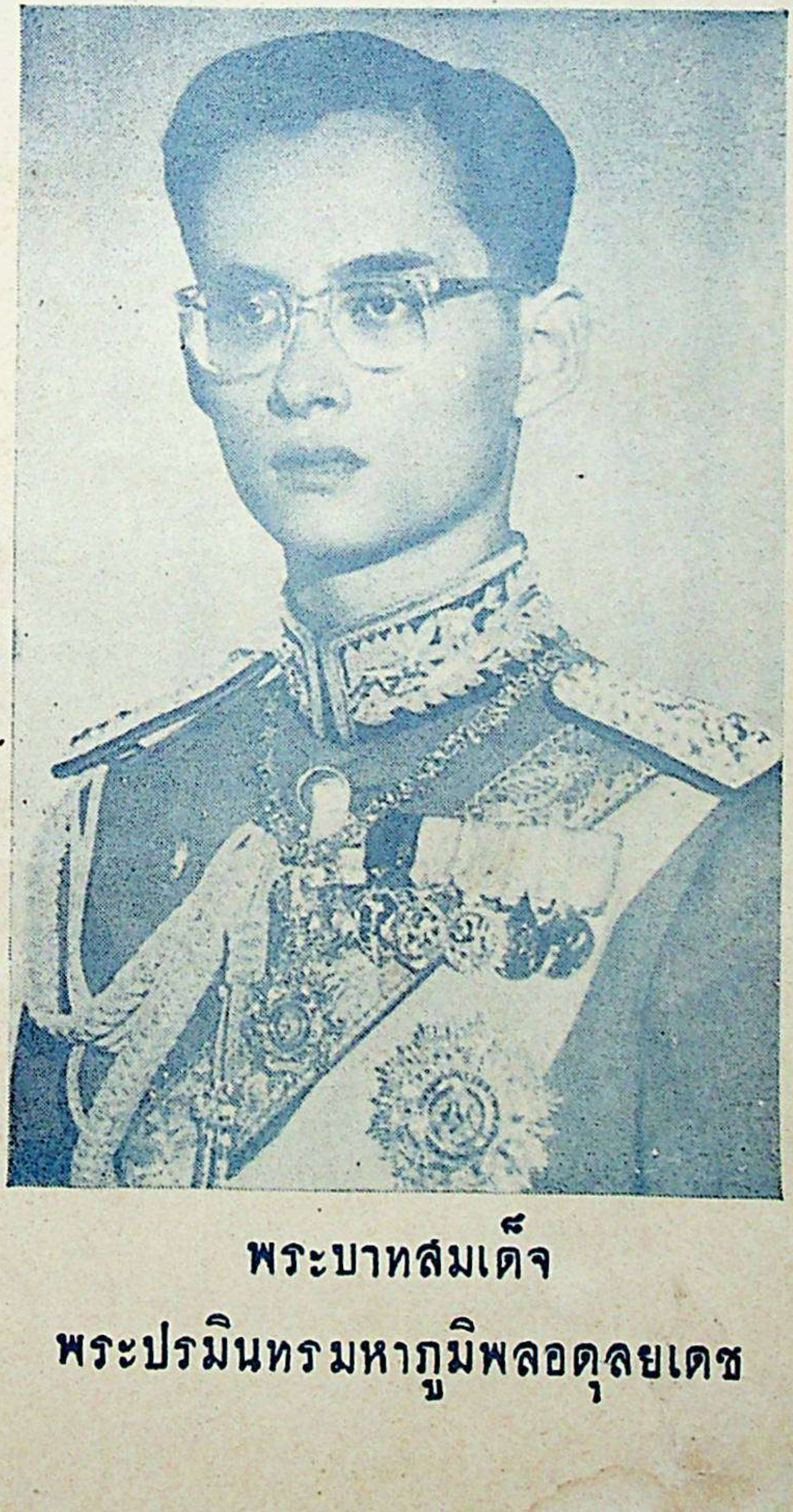
หน้า

๑๑. ระเบียบการตั้งสาขาพรรค ๖๗

๑๒. พ.ร.บ. พรรคการเมือง ๗๑

๑๓. บทความเรื่อง พ.ร.บ. พรรคการเมือง ๘๓

๑๔. แบบใบสมัครสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา ๑๗๗

พระบาทสมเด็จ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

(สำเนา)

ที่ ๔๐๕/๒๔๙๘ พรรคเสรีมนังคศิลา

๑ ตุลาคม ๒๔๙๘

เรื่อง การขอทะเบียนพรรคการเมืองเสรีมนังคศิลา

เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๙๙๙๖/๒๔๙๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๔๙๘

ตามที่ได้แจ้งให้ทราบว่า สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการรับขอทะเบียนพรรคการเมืองเสรีมนังคศิลาแล้ว แต่วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๔๙๘ นั้น ข้าพเจ้าได้รับทราบแล้ว ด้วยความขอบพระคุณ.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง.

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม

(ป. พิบูลสงคราม)

หัวหน้าพรรคเสรีมนังคศิลา.

กำหนดนโยบายพรรคเสรีมนังคศิลา

การศาสนา

จะเชิดชูและส่งเสริมพระพุทธศาสนา และให้ความอุปถัมภ์แก่ศาสนาทุกลัทธินิกายตามรัฐธรรมนูญ

การปกครอง

จะรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักริวงศ์ทรงเป็นประมุข

การศึกษา

จะพยายามส่งเสริมและบำรุงการศึกษาอบรม ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ตลอดจนในด้านการอบรมศีลธรรมอันดีแก่ประชาชน

การต่างประเทศ

จะส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาชาติตามกฎหมาย

ระหว่างประเทศ และยึดมั่นในอุดมการณ์ของสหประชา-
ชาติเพื่อความมั่นคงและปลอดภัยของชาติ

การเศรษฐกิจและการคลัง

จะดำเนินการเศรษฐกิจ โดยพยายาม ส่งเสริมให้มี
เสรีภาพในการประกอบกสิกรรม พาณิชยกรรม อุตสาห-
กรรม และการประกอบธุรกิจอื่น ๆ ทั้งนี้ โดยยึดหลัก
ประโยชน์ของชาติเป็นสารสำคัญ นอกจากนี้จะได้ขยาย
กิจการด้านการสหกรณ์ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น การช่วย
เหลือกรรมกรหรือชนกรรมาชีพให้เป็นไปตามหลัก สากล
และพยายามรักษาเสถียรภาพของเงินตราตามกฎหมายเพื่อ
ยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

จะรักษาไว้ ซึ่งความสงบ เรียบร้อย ภายใน ประเทศ
ด้วยการเคารพต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนคุ้มครองและ

ป้องกัน ประชาชนให้พ้นจากการ กดขี่ ข่มเหงโดยไม่ เป็น ธรรม ให้มีโอกาศประกอบสัมมาอาชีพได้ โดยปราศจาก ความหวาดกลัว

ความสงบเรียบร้อยภายนอกประเทศ

จะรักษาไว้ ซึ่งเอกราช ของชาติ และร่วมมือกับ นานาประเทศเพื่อสันติสุขของโลก จะพยายามป้องกัน และรักษา ผลประโยชน์ ของ ประเทศชาติไม่ว่า จะมาโดย ทางใด

การยุติธรรม

จะพยายามส่งเสริม สนับสนุน ความเป็นอิสระ ของศาลในการพิจารณาคดี ตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เพื่อให้ ประชาชน มีหลัก ประกัน ในด้าน เสรีภาพ ตามรัฐ-ธรรมนูญ

อุดมการณ์การเมือง

นอกจากหลักนโยบายที่ได้กำหนดไว้แล้ว กิจการใด ๆ ซึ่งพรรคนี้เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ และเกิดความผาสุขแก่ประชาชนอันเป็นส่วนรวม ก็จะได้พิจารณาดำเนินการและปรับปรุงแก้ไขโดยวิธีการอันเที่ยงธรรมให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

ข้อบังคับ

ว่าด้วยวิธีจัดการ

พรรคเสรีมนังคศิลา

พ.ศ. ๒๔๙๘

โดยที่พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ บัญญัติว่า พรรคการเมืองต้องมีข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการ ผู้ตั้งพรรคเสรีมนังคศิลา ตั้งมีรายชื่อแนบท้ายข้อบังคับนี้ จึงตราข้อบังคับขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคเสรีมนังคศิลา พ.ศ. ๒๔๙๘"

ข้อ ๒. ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันจดทะเบียนพรรคเสรีมนังคศิลาเป็นต้นไป

อภินันทนาการ

ใน

การก่อตั้งพรรคการเมือง

เป็นที่รับรองกันอยู่ทั่วไปว่า ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยจำเป็นจะต้องมีพรรคการเมือง เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสร่วมมือกันดำเนินการในทางการเมืองได้โดยตรงไม่ใช่เพียงแต่จะเลือกตั้งผู้แทนราษฎรมาปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งคราวเท่านั้น พรรคการเมืองคือคณะบุคคลซึ่งได้รวบรวมกัน เพราะมีความคิดเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแนวทางใหญ่ตรงกัน แล้วเสนอความคิดเห็นต่อประชาชนโดยประกาศกำหนดนโยบายของพรรคไว้แน่นอน และถ้าพรรคการเมืองมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร แล้ว

พรรคการเมืองก็จะได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้น และนำเอากำหนด
นโยบายของพรรคมาเป็นนโยบาย ของรัฐบาล ในกรณี
เช่นนี้ก็เสมอน รายฎรได้เลือกนโยบาย ของรัฐบาล และตัว
บุคคลผู้มาประกอบเป็นรัฐบาลโดยตรง ฉะนั้นรายฎรใดที่
เห็นดีเห็นชอบในกำหนด นโยบาย ของ พรรคการเมืองใด
ก็ย่อม จะสมัคร เข้าเป็น สมาชิก ของ พรรคการ เมือง นั้น
หรืออย่างน้อย ก็เป็นผู้ผักใผ่ หรือสนับสนุน พรรคการเมือง
โดยแสดงความสนใจต่อกิจการ ของ พรรคการเมือง และ
เมื่อถึงเวลาเลือกตั้งก็ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัคร
รับเลือกตั้งซึ่งเป็นสมาชิก ของ พรรคการเมืองนั้น ยิ่งนี้
ได้มีบุคคล จำนวน มาก เห็นชอบด้วย กับกำหนด นโยบาย
ของพรรคเสรีมนังคศิลา และได้เข้าชื่อขอจดทะเบียนก่อ
ตั้งพรรคเสรีมนังคศิลาขึ้นแล้ว โดยเลือกให้ข้าพเจ้าเป็น
หัวหน้าพรรค ข้าพเจ้าได้รับตำแหน่งนี้โดยความเต็มใจ

และขอตั้งจิตอธิษฐาน ที่จะปฏิบัติ หน้าที่ หัวหน้า พรรคเสรี
มนังคศิลาโดยซื่อสัตย์และเต็มความสามารถ

พรรคเสรีมนังคศิลา จะยึดมั่น ด้วย หลักการ สี่ประ
การ คือ:-

(๑) หลักการที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามรัฐ-
ธรรมนูญและบทกฎหมายโดยเคร่งครัด ทั้งตามตัวอักษร
และเจตนารมย์

(๒) หลักการที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามศีล
ธรรมและวัฒนธรรม

(๓) หลักการที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามหลัก
วิชา

(๔) หลักการที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามหลัก
สร้างความผาสุกให้ประชาชน

บัดนี้ พรรคเสรีมนังคศิลาได้ก่อตั้งขึ้นแล้ว การ

ปฏิบัติการตามหลักสี่ประการดังกล่าวข้างต้นอย่างเข้มแข็งและจริงจังย่อมจะก่อให้เกิดความเชื่อถือในหมู่ประชาชน ข้าพเจ้าจึงหวังว่าบรรดาสมาชิกตลอดจนกรรมการของพรรคเสรีมนังคศิลาจะปฏิบัติการตามหลักสี่ประการดังกล่าวข้างต้น เพื่อพรรคของเราจะได้เป็นที่นิยมของประชาชนจนเป็นปึกแผ่นแน่นหนาสืบไป.

ขอมพล ป. พิบูลสงคราม

(ป. พิบูลสงคราม)

หัวหน้าพรรคเสรีมนังคศิลา

คำขอจดทะเบียนพรรคการเมือง

ตามมาตรา ๓ และ ๔ แห่งพระราชบัญญัติ พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘

๑. ชื่อของพรรคการเมือง	เสรีมนังคศิลา
๒. ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่	บ้านมนังคศิลา ถนนหลานหลวง อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร
๓. ชื่อของหัวหน้า - พรรคการเมือง	จอมพล ป. พิบูลสงคราม
๔. ชื่อของเลขาธิการ - พรรคการเมือง	นายพลตำรวจเอก - เผ่า ศรียานนท์
๕. วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน	วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๔๙๘

(สำเนา)

ที่ ๑๙๙๖/๒๔๙๘ กระทรวงมหาดไทย

๒๙ กันยายน ๒๔๙๘

เรื่อง การจดทะเบียนพรรคการเมืองเสรีมนังคศิลา

เรียน หัวหน้าพรรคการเมืองเสรีมนังคศิลา

ตามที่ท่านได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนพรรคการเมืองเสรีมนังคศิลา ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช ๒๔๙๘ ต่อสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๔๙๘ นั้น สำนักงานปลัดกระทรวง มหาดไทย ได้ดำเนินการตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช ๒๔๙๘ และรับจดทะเบียนแล้วแต่วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๔๙๘ หมายเลขทะเบียนที่ ๑/๒๔๙๘

จึงเรียนมาเพื่อทราบ.

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) รามราชภักดี

(พระยารามราชภักดี)

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สำนักงานปลัดกระทรวง.

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

หัวหน้าพรรคเสรีมนังคศิลา

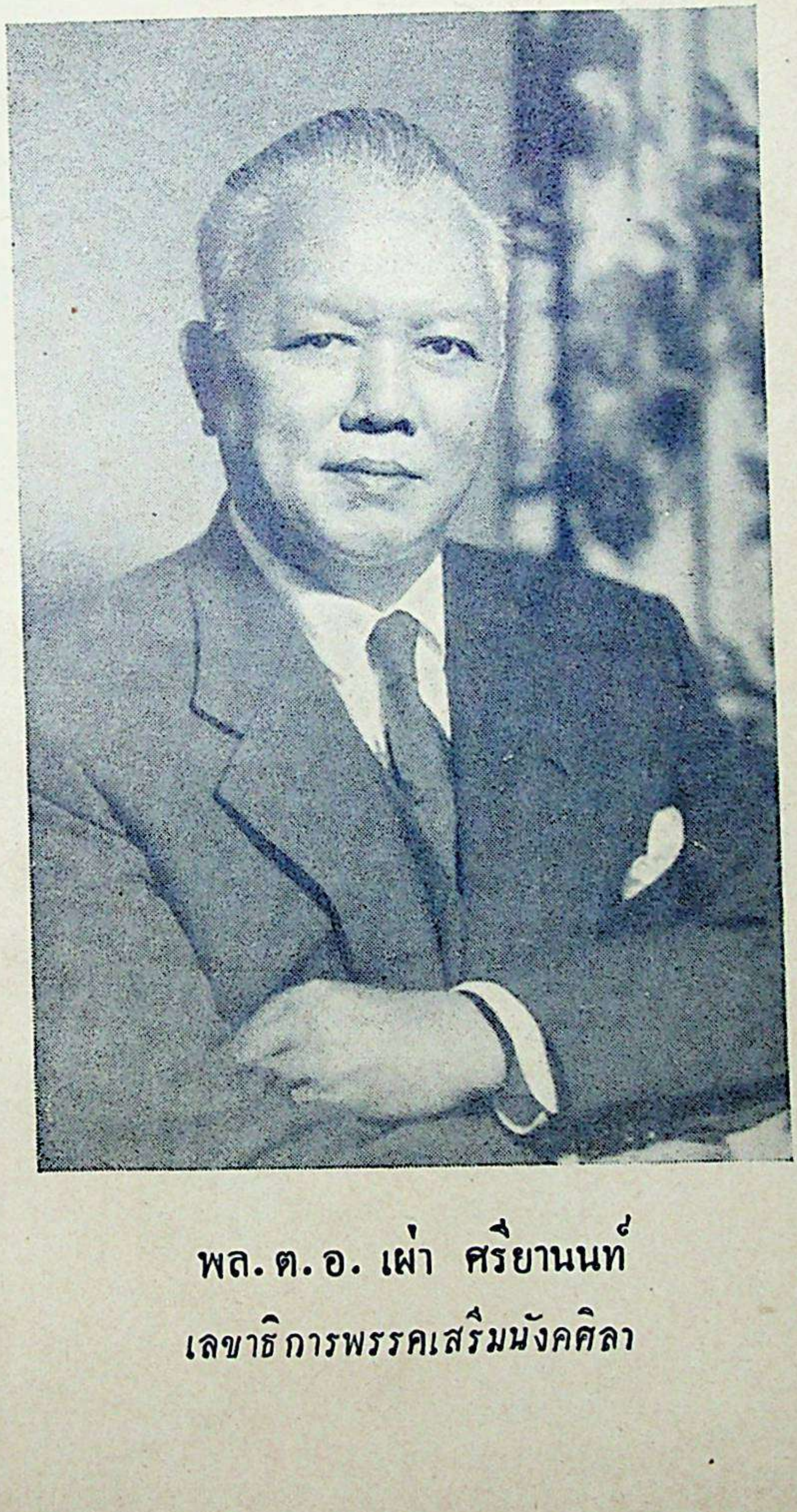

ขอมพลอากาศ ฟัน รณนภากาศ ฤทธาคนี

รองหัวหน้าพรรคเสริมนังคศิลา

พล อ. สฤษดิ์ ธนะรัชต์

รองหัวหน้าพรรคเสรีมนังคศิลา

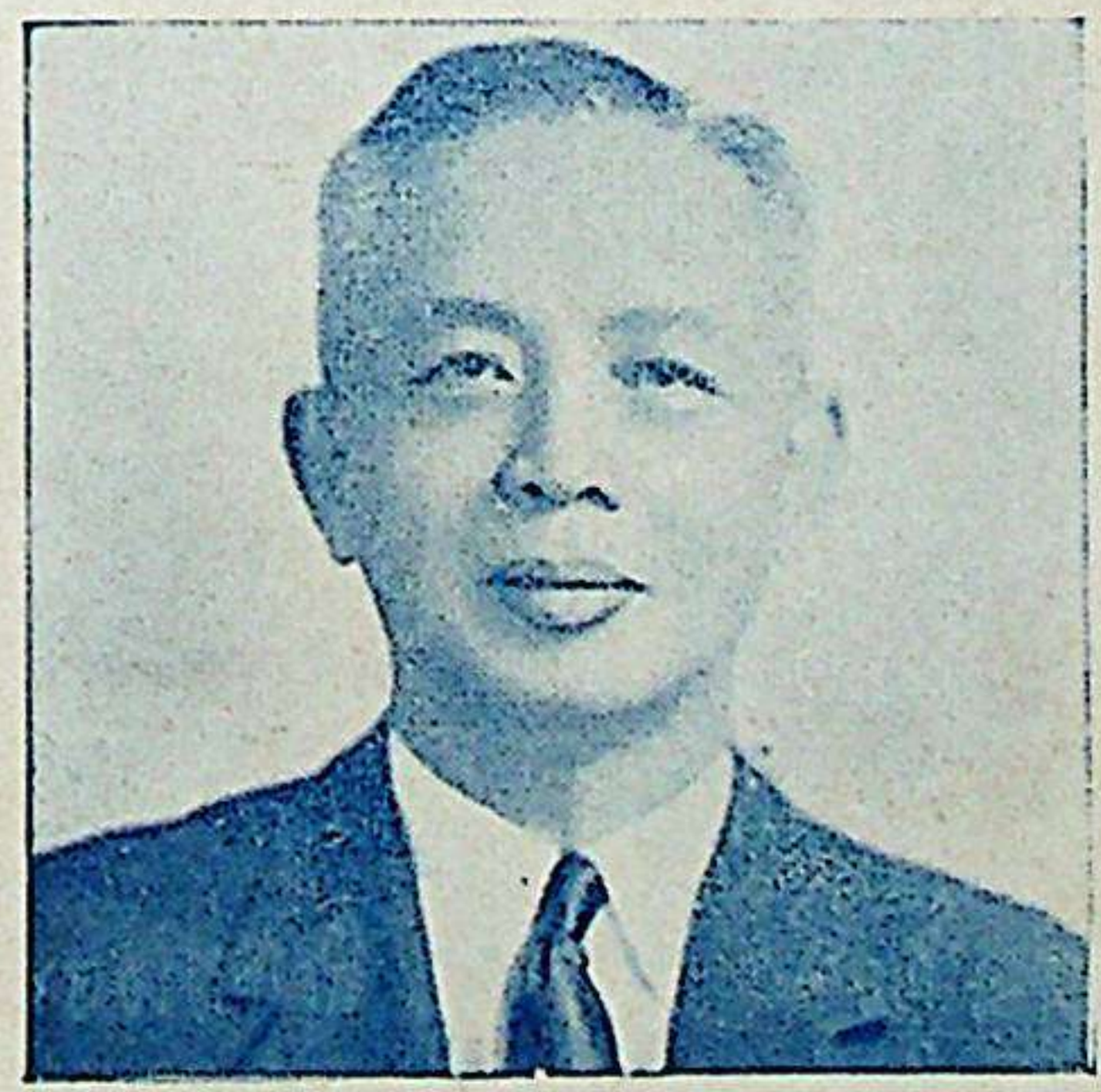
พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์

เลขาธิการพรรคเสรีมนังคศิลา

พล.ต.ต. พิชัยกุลละวณิชย์

รองเลขาธิการพรรค (คนที่ ๑)

นายฉาย วิโรจน์ศิริ

รองเลขาธิการพรรค (คนที่ ๒)

บทที่ ๑

ชื่อ, กำหนดนโยบาย, สำนักงานแห่งใหญ่

การบริหารงาน

ข้อ ๓. พรรคการเมืองนี้ชื่อ "เสรีมนังคศิลา" เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "SERI MANANGASILA" เพื่อประโยชน์แห่งข้อบังคับนี้ คำว่า "พรรค" ที่ใช้ในข้อบังคับนี้หมายความถึง "พรรคเสรีมนังคศิลา"

ข้อ ๔. กำหนดนโยบายของพรรค ให้เป็นไปตามที่นำไปรดทะเบียนตามกฎหมาย

ข้อ ๕. สำนักงานแห่งใหญ่ของพรรค ตั้งอยู่ที่บ้านมนังคศิลา ถนนหลานหลวง อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร

ข้อ ๖. การจัดตั้งสาขาพรรค ให้กระทำโดยมติ

ของคณะกรรมการบริหารกลางของพรรคตามระเบียบที่กำหนด และเมื่อได้แจ้งการตั้งสาขาพรรคไปยังสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย แล้วให้ดำเนินการได้

ข้อ ๗. ให้มีคณะกรรมการบริหารกลางของพรรค ประกอบด้วย

(๑) หัวหน้าพรรค

(๒) รองหัวหน้าพรรค

(๓) เลขาธิการพรรค

(๔) รองเลขาธิการพรรค

(๕) เหรัญญิก

(๖) ผู้คุมเสียง

(๗) กรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า ๙ คน ไม่เกิน ๑๙ คน

ให้มีตำแหน่งที่ปรึกษาของพรรค ตามจำนวนซึ่งที่ประชุมใหญ่จะพิจารณาเห็นสมควร

ให้คณะกรรมการดำเนินกิจการฝ่ายสภาเลือกตั้งหัวหน้าพรรค, รองหัวหน้าพรรค, เลขาธิการพรรค, รองเลขาธิการพรรค, เหรัญญิก, ผู้คุมเสียง ส่วนกรรมการอื่นให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งขึ้น

ข้อ ๘. คณะกรรมการบริหารกลาง มีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของพรรคให้เป็นไปตามกำหนดนโยบาย ข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรค ตลอดจนระเบียบที่กำหนด และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือตามสมควร

ข้อ ๙. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเลือกตั้งทั่วไป ให้สมาชิกพรรคซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินกิจการฝ่ายสภาขึ้น

มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๙ คน ไม่เกิน ๑๙ คนเป็นคณะ
กรรมการดำเนินกิจการฝ่ายสภา

ให้หัวหน้าพรรค, รองหัวหน้าพรรค, เลขาธิการ
พรรค, รองเลขาธิการพรรค, เหรัญญิก และผู้คุมเสียง
เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

ข้อ ๑๐ สำหรับกิจการด้านสภาผู้แทนราษฎร
ให้คณะกรรมการดำเนินกิจการฝ่ายสภาเป็นผู้ดำเนินการ
ในกรณีที่กรรมการดำเนินกิจการฝ่ายสภาเห็นสมควรหรือ
เมื่อสมาชิกพรรคซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่
๒๕ คนขึ้นไปร้องขอให้เรียกประชุมสมาชิกพรรคซึ่งเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด เพื่อวินิจฉัยปัญหาใด ๆ
ก็ให้เรียกประชุมเพื่อออภิปรายและลงมติในปัญหานั้น ๆ

ข้อ ๑๑ ในการประชุมคณะกรรมการบริหาร
กลางก็ดี การประชุมคณะกรรมการดำเนินการฝ่ายสภา

ถัด ให้หัวหน้าพรรคเป็นประธาน ถ้าหัวหน้าพรรคไม่อยู่
หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองหัวหน้าพรรคเป็นประ
ธาน ถ้ารองหัวหน้าพรรคไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่
ได้ ให้ที่ประชุมเลือกตั้งกรรมการคนหนึ่งเป็นประธาน
ในการประชุมนั้น

บทที่ ๒

สมาชิก

ข้อ ๑๒. สมาชิกมี ๓ ประเภท

(๑) สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ บุคคลที่
คณะกรรมการบริหารกลางเชิญ
มาเป็นสมาชิก โดยไม่ต้องเสีย
ค่าธรรมเนียมและค่าบำรุง

(๒) สมาชิกสามัญ ได้แก่ บุคคลที่ม

สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร และคณะกรรมการบริ-
หารกลาง ออกเสียง ลง คะแนน
ลับโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า
สองในสามของจำนวนกรรมการ
ทั้งหมด รับเข้าเป็นสมาชิกโดย
เสีย ค่าธรรม เนียม จด ทะเบียน
ครั้ง แรก ครั้ง เดียว รายละ ๑๐
บาท และเสียค่าบำรุงรายเดือนๆ
ละไม่น้อยกว่า ๑๐ บาท หรือ
รายปีๆ ละไม่น้อยกว่า๑๐๐ บาท
หรือ เสียครั้งเดียว ตลอดชีพไม่
น้อยกวา ๑,๐๐๐ บาท

(๓) สมาชิกสมทบ ได้แก่บุคคลที่

อายุตั้งแต่ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
แต่ไม่เกิน ๒๐ ปีบริบูรณ์ และ
คณะกรรมการบริหารกลางออก
เสียงลง คะแนน โดย เสียง ข้าง
มาก ของ คณะ กรรม การ ที่มา
ประชุมรับเข้าเป็นสมาชิก โดย
เสีย ค่า ธรรมเนียม จด ทะเบียน
ครั้งแรกครั้งเดียวรายละ ๕ บาท
สมาชิกประเภทนี้ไม่ต้องเสียค่า
บำรุง

ข้อ ๑๓. สมาชิกย่อมขาดจากสมาชิกภาพเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการ บริหาร กลาง ล

มติให้ออก เพราะนำความเสื่อม
เสียมาสู่พรรค มติดังกล่าวนี้
ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๒
ใน ๓ ของจำนวนกรรมการทั้ง
หมด ในการนี้ต้องให้โอกาส
แก่สมาชิกผู้ถูกกล่าวหาให้ชี้
แจงแก้ข้อกล่าวหาตามสมควร

(๔) ขาดส่งค่าบำรุงสามครั้งติดต่อ
กัน

(๕) ขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือก
ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทที่ ๓

ที่ประชุมใหญ่

ข้อ ๑๔. การประชุมใหญ่สามัญประจำปีให้มีขึ้น

ละ ๑ ครั้ง และให้คณะกรรมการบริหารกลางเป็นผู้
กำหนด แต่ต้องกระทำภายในสัปดาห์แรกของ เดือน
มิถุนายน

ข้อ ๑๕. เมื่อ คณะ กรรมการ บริหาร กลาง หรือ สมาชิกตั้งแต่ ๑๐๐ คนขึ้นไป เข้าชื่อกัน ร้อง ขอให้ มีการ ประชุมใหญ่วิสามัญ ก็ให้หัวหน้าพรรคเรียกประชุม

ข้อ ๑๖. ที่ประชุมใหญ่ประกอบด้วย

(๑) คณะกรรมการบริหารกลาง .

(๒) สมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร

(๓) ผู้แทนสาขา ซึ่งสมาชิกสังกัด
สาขานั้นเลือกตั้งมีจำนวนเท่ากับ
จำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในจังหวัดซึ่งสาขานั้นตั้งอยู่

เมื่อสมาชิกตามที่กล่าวใน วรรคก่อน มาประชุมไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของสมาชิกในข้อนี้ เป็นองค์ประชุมได้

ข้อ ๑๗. ที่ประชุมใหญ่มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณากำหนดนโยบายและการแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดนโยบายให้เหมาะสมกับกาลสมัย

(๒) พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรค หรือยกร่างข้อบังคับขึ้นใหม่

(๓) แต่งตั้งกรรมการบริหารกลางตามข้อ (๗)

(๔) รับรองกิจการที่คณะกรรมการบริหารกลางได้ปฏิบัติไปในรอบปี

(๕) รับรองหรือแต่งตั้งที่ปรึกษาของ

พรรคตามความในข้อ ๗ วรรค
สอง

(๖) แต่งตั้งกรรมาธิการ ประจำ คณะ
ต่าง ๆ ตามระเบียบที่กำหนด

ข้อ ๑๘. การประชุมและการปรึกษาของที่ประชุม
ใหญ่ ให้นำข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภา
ผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๙๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทที่ ๔
การเลิกพรรค

ข้อ ๑๙. พรรคการเมืองเลิกในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมติของที่ประชุมใหญ่ ด้วย
คะแนนเสียงไม่ต่ำกว่า ๒ ใน ๓
ของผู้ที่มาประชุม

(๒) เมื่อต้องเลิกตามกฎหมาย

ข้อ ๒๐. ในกรณีเลิกพรรคการเมือง หรือพรรคการเมืองถูกเพิกถอนทะเบียน ให้สินทรัพย์ที่เหลือตกเป็นของสภากาชาดไทย เพื่อใช้จ่ายในการบำรุงคนไข้อนาถา

ข้อ ๒๑. ในการชำระบัญชีสมาชิกมีหน้าที่รับผิดชอบเพียงค่าบำรุงที่ค้างชำระเท่านั้น

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๒. ในวาระเริ่มแรกให้สมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลือกตั้งหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค รองเลขาธิการพรรค เหรัญญิก และผู้ควบคุมเสียง และกรรมการอื่นอีกอย่างน้อย ๙ คน แต่ไม่เกิน ๑๙ คน เป็นคณะกรรมการบริหารกลาง และให้คณะกรรมการนี้ดำเนินการจนกว่าจะได้มีการประชุมใหญ่ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๐

ข้อ ๒๓. ในวาระเริ่มแรกให้สมาชิกซึ่งเป็นสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้งกรรมการดำเนินการฝ่ายสภ
ตามข้อ ๔ และให้คณะกรรมการนี้ดำเนินการจนกว่าจ
ได้มีการประชุมใหญ่ ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าเดือน มิถุนาย
พ.ศ. ๒๕๐๐

ข้อ ๒๔. ภายในหกสิบวันนับแต่วันจดทะเบียน ใ
เรียกประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกร่า
กำหนดนโยบายและแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกร่างข้อบังคับ ว่
ด้วยวิธีการพรรค และเพื่อประโยชน์แห่งข้อนี้ ก
สมาชิกผู้ตั้งพรรคซึ่งมีนามแนบท้ายข้อบังคับนี้ มีจำนว
ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ มาประชุม ให้ถือเป็นองค์ประชุม

บทสุดท้าย

ข้อ ๒๕. ให้หัวหน้าพรรคเป็นผู้รักษาการตามข้
บังคับนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบเพื่อดำเนินการให้
เป็นไปตามข้อบังคับนี้.

รายนาม

ผู้เริ่มการก่อตั้งพรรคเสรีมนังคศิลา

		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๑.	จอมพล ป. พิบูลสงคราม	ประเภท ๒
๒.	จอมพล ผิน ชุณหะวัณ	,, ๒
๓.	พันเอก นายวีรการบัญชา	,, ๑
๔.	พลเรือ เอก หลวงยุทธศาสตร์โกศล	,, ๒
๕.	พลเอก สฤษดิ์ ธนะรัชต์	,, ๒
๖.	จอมพลอากาศ ฟื้น รณนภากาศ ฤทธาคนี	,, ๒
๗.	พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์	,, ๒
๘.	พลเรือเอก หลวงสุนาวินวัฒ	,, ๑
๙.	พลอากาศเอก หลวงเชิดวุฒากาศ	,, ๒
๑๐.	พลเอก เดช เดชประดิยุทธ	,, ๒
๑๑.	พลโท หลวงสวัสดิสรยุทธ	,, ๒

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑๒ นายประหยัด เอี่ยมศิลา	ประเภท	๑
๑๓. พันเอก หลวงรณสิทธิพิชัย	,,	๒
๑๔. นายสุวิชช พันธเศรษฐ	,,	๒
๑๕. หลวงชำนาญอักษร	,,	๒
๑๖. นายมานิต อุทธิเสน	,,	๑
๑๗. นายเพียรศักดิ์ นิสสัยสุข	,,	๑
๑๘. พลเอก สวัสดิ์ สวัสดิรณรงค์	,,	๒
๑๙. พงศ์ สุวใจ พูลทรัพย์	,,	๒
๒๐. นายโกศล ปุญโญ	,,	๒
๒๑. นายสวน พรหมประกาย	,,	๑
๒๒. นายฉันท์ จันทชุม	,,	๑
๒๓. นายพัฒน์ นิวาศานนท์	,,	๑
๒๔. นายเทพ สุวงศ์สินธุ์	,,	๑
๒๕. พลอากาศโท เฟื่อง เฟื่องวุฒิราญ	,,	๒

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๒๖.	พระยาประชาศรัยสรเดช	ประเภท	๒
๒๗.	ขุนวิเทศดรุณการ	,,	๑
๒๘.	นายเทียม ณ สงขลา	,,	๑
๒๙.	นายพิรุณ อินทราวุธ	,,	๑
๓๐.	พระยาสาลิรฐวิภาค	,,	๒
๓๑.	นายสงวน ศิริสว่าง	,,	๑
๓๒.	พลตรี น้อม เกตุนุติ	,,	๒
๓๓.	นายฉาย วิโรจน์ศิริ	,,	๑
๓๔.	นายสมศักดิ์ สมบูรณ์ทรัพย์	,,	๑
๓๕.	พันโท ทอง สิริเวชพันธ์	,,	๑
๓๖.	พลตรี ประยูร สุคนธทรัพย์	,,	๒
๓๗.	พันเอก จำลอง ยงยุทธ	,,	๒
๓๘.	นายวิเชียร สาคะริชานนท์	,,	๑
๓๙.	นายร้อยตำรวจตรี สัมฤทธิ์ อินทรศาสตร์	,,	๑

		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๔๐.	นายทิม ไชยยงยศ	ประเภท
๔๑.	นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์	,,
๔๒.	นายชิน ระวิวรรณ	,,
๔๓.	นายขวัน กุลละวณิชย์	,,
๔๔.	พันตรี หลวงขบกระบวนยุทธ	,,
๔๕.	นายชัยวัฒน์ ธินทะพันธ์	,,
๔๖.	พันตรี วิเชียร สัมนตร	,,
๔๗.	หลวงปรีวรรตวรวิทัศ	,,
๔๘.	พันเอก ช่วง เชวงศักดิ์สงคราม	,,
๔๙.	นายทองสืบ ศุภมาร์ค	,,
๕๐.	นายเพทาย อมาตยกุล	,,
๕๑.	พระราชธรรมนิเทศ	,,
๕๒.	ขุนคงฤทธิ์ศึกษากร	,,
๕๓.	พลเอก เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ	,,

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๕๔.	พลตรี ศิริ	สิริโยธิน	ประเภท	๒
๕๕.	ร้อยโท อุด	นิตยสุทธ์	,,	๑
๕๖.	นายพลตำรวจตรี พิชัย	กุลละวณิชย์	,,	๕
๕๗.	หลวงอรรถพรพิศาล		,,	๑
๕๘.	นายเอิบ	จันทรวงศ์	,,	๑
๕๙.	นายแก้ว	สิงหะคเชนทร์	,,	๑
๖๐.	นายเน่น	เกษสุวรรณ	,,	๑
๖๑.	พลอากาศโท ทวี	จุลละทรัพย์	,,	๒
๖๒.	พลอากาศจัตวา เทพ	เกตุทัต	,,	๒
๖๓.	นายเจริญ	ขัณฑาโร	,,	๒
๖๔.	พันเอก ลลิต	หงสนันท์	,,	๒
๖๕.	พลอากาศตรี ม.ร.ว. สุกยม	กษมสันต์	,,	๒
๖๖.	พลจัตวา ไตรเศช	ยันตระกูล	,,	๒
๖๗.	นายไชยณรงค์	ณ เชียงใหม่	,,	๑

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๖๘.	เรือเอก พระสาครบุรารักษ์ ร.น.	ประเภท	๑
๖๙.	นายจันโททัย ฤกษสุต	,,	๑
๗๐.	นางระพีพรรณ พรหมวิระ	,,	๑
๗๑.	นายชิน อยู่ถาวร	,,	๑
๗๒.	นายพลตำรวจโท เพียร สฤษดิยุทธศิลป พิริยะโยธิน	,,	๒
๗๓.	นายสุรพงษ์ ศรีวรนนท์	,,	๑
๗๔.	นายริทธะเสน ไชยาสำ	,,	๑
๗๕.	พันตรี หลวงราชเวชชพิศาล	,,	๑
๗๖.	พลอากาศตรี หลวงกรโกสียกาศ	,,	๒
๗๗.	นายนาถ เงินทาย	,,	๑
๗๘.	พลอากาศตรี ม.ร.ว. รังษียากร อาภากร	,,	๒
๗๙.	พลตรี หลวงวิสิษฐยุทธศาสตร์	,,	๑
๘๐.	นายยศ อินทรโกมาลย์สุต	,,	๑

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๘๑.	ร้อยโท จงกล ไกรฤกษ์	ประเภท	๑
๘๒.	นายพลตำรวจโท หลวงวิทิตกลชัย	,,	๒
๘๓.	พลโท หลวงสวัสดิกลยุทธ	,,	๒
๘๔.	พลตรี พระยาอานุภาพไตรภพ	,,	๒
๘๕.	นายยิน สิบนุการณ์	,,	๑
๘๖.	พระสุขุมวินิจฉัย	,,	๒
๘๗.	นายยงยุทธ พึ่งภพ	,,	๑
๘๘.	นายโมรา ณ ถลาง	,,	๑
๘๙.	นายชาย สุองคะ	,,	๑
๙๐.	หลวงวิวิธสุรการ	,,	๑
๙๑.	พลโท ม.ล. ชาย กุญชร	,,	๒
๙๒.	พลตรี ปรุง รังสิยานนท์	,,	๒
๙๓.	พลเรือตรี เปลี่ยน นิ่มเนื่อ	,,	๒
๙๔.	พันเอก อุดม สุขมาก	,,	๒

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๙๕.	นายพันธ์ อินทุวงศ์	ประเทศ	๑
๙๖.	ชุนวิจารณ์ศาว์	,,	๒
๙๗.	นายพลตำรวจโท หลวงพิชิตธุระการ	,,	๒
๙๘.	พลจัตวา สาย เสนยะวณิช	,,	๒
๙๙.	นายพลตำรวจโทโชติ โสณนาคยาภาค	,,	๒
๑๐๐.	พลเอก สุทธิ สุทธิสารรณกร	,,	๒
๑๐๑.	พลเรือจัตวา ทัศน์ กรานเลิศ	,,	๒
๑๐๒.	พลอากาศตรี มนัส เหมือนทองจีน	,,	๒
๑๐๓.	พลโท ชุนศิลป์ศรชัย	,,	๒
๑๐๔.	พลอากาศจัตวา นักรบ บิณยรัต	,,	๒
๑๐๕.	พลโท ประยูร ภมรมนตรี	,,	๒
๑๐๖.	นายพันตำรวจเอก กระเษียร ศรุตานนท์	,,	๒
๑๐๗.	พันเอก จิตต์ สุนทานนท์	,,	๒
๑๐๘.	พันเอก ประดุง อินทาระ	,,	๒

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑๐๙. พลโท หลวงเกรียงศักดิพิชิต ประเภท ๒

๑๑๐. พลอากาศโท หลวงเจริญจรัมพร ,, ๒

๑๑๑. พลตรี เขียม ญาโนทัย ,, ๒

๑๑๒. พลตรี เจริญ สุวรรณวสูตร์ ,, ๒

๑๑๓. พลเรือจัตวา ชิน สนแจ้ง ,, ๒

๑๑๔. พลจัตวา เผชิญ นิมบุตร์ ,, ๒

๑๑๕. พันเอก บุญชัย บำรุงพงศ์ ,, ๒

๑๑๖. พลจัตวา ปุ่น ปุณยฤทธิเสนีย์ ,, ๒

๑๑๗. นายจรูนทร สุวรรณธาดา ,, ๑

๑๑๘ พลเรือจัตวา จรูญ เฉลิมเตียรณ ,, ๒

๑๑๙. พลจัตวา วิชัย พงศ์อนันต์ ,, ๒

๑๒๐ นายวัง ศศิบุตร ,, ๑

๑๒๑. พลจัตวา ขุนเสนาทิพ ,, ๒

๑๒๒. พลอากาศโท เพิ่ม ลิมปีสวัสดิ์ ,, ๒

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑๒๓ พลจัตวา เล็ก สงวนชาติสรไกร ประเภท ๒

๑๒๔. พลตรี จิตติ นาวเสถียร ,, ๒

๑๒๕. พลตรี ประเสริฐ รุจิรวงศ์ ,, ๒

๑๒๖ พลตรี ประภาส จารุเสถียร ,, ๒

๑๒๗. พลเรือตรี ชลอ สินธุเสนีย์ ,, ๒

๑๒๘. พลจัตวา จำเป็น จารุเสถียร ,, ๒

๑๒๙. นายโชติ คุณะเกษม ,, ๑

๑๓๐. นายสุบิน พูลพัฒน์ ,, ๑

๑๓๑. นายเหลือม พันธุ์ฤกษ์ ,, ๑

๑๓๒ นายศิริ ภักดิวงศ์ ,, ๑

๑๓๓. นายพลตำรวจตรี ผาด ตุงคะสมิต ,, ๒

๑๓๔. พลจัตวา เสถียร พจนานนท์ ,, ๒

๑๓๕. พลเรือตรี สนอง ธนศักดิ์ ,, ๒

๑๓๖. นายบุญชวง ทองสวัสดิ์ ,, ๑

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑๓๗. พลตรี ประมาณ อดิเรกสาร ประเภท ๑

๑๓๘. พลโท บัญญัติ เทพหัสดิน ,, ๒

๑๗๕. พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ ,, ๒

๑๔๐. พลเรือเอก หลวงชำนาญอรรถยุทธ ,, ๒

๑๔๑. พลโท ถนอม กิตติขจร ,, ๒

๑๔๒. นายเฉลิม เชียวสกุล ,, ๒

๑๔๓ นายชวน รื่นยู ,, ๒

๑๔๔. พันเอก กฤษณ์ สีวะรา ,, ๒

๑๔๕. พันโท เฉิดชัย ทองสิงห์ ,, ๒

๑๔๖. นายพันตำรวจเอก-
พัฒน์ นิลวัฒนานนท์ ,, ๑

๑๔๗. นายประดิษฐ ณ.น่าน ,, ๑

๑๔๘. นายผัน ขุนฑิต ,, ๑

๑๔๙. นายนิวัฒน์ พูนศิริ ศิริสุวรนันท์ ,, ๑

๑๕๐ นายธรรมนูญ ภูมาศ ,, ๑

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑๕๑ นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ประเภท ๑

๑๕๒. พลโท เรือง เรืองวีระยุทธ ,, ๒

๑๕๓. นางแร่ม พรหโมบล ขุณยประสพ ,, ๑

๑๕๔ พลตรี ชลอ จารุกลัส ,, ๒

๑๕๕. นายพลตำรวจตรี หลวงสมฤทธิสุขุมวาท ,, ๓

๑๕๖ พลเรือโท เสนาะ รักธรรม ,, ๒

๑๕๗. พลอากาศตรี บุญชู จันทรุเบกษา ,, ๒

๑๕๘ พลอากาศตรีเฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร ,, ๓

๑๕๙. พระยาบรรลุยเวชชการ ,, ๒

๑๖๐. นายประสาท ไชยะโท ,, ๓

๑๖๑. พันเอก อร่าม เมนะคงคา ,, ๓

ระเบียบ
ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการ
ประจำพรรค
พ.ศ. ๒๔๕๘

อาศัยอำนาจ ตามข้อบังคับว่าด้วยจัดการพรรคเสรีมนังคศิลา ข้อ ๒๕ คณะกรรมการบริหารกลางให้ตราระเบียบขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการประจำพรรค พ.ศ. ๒๔๕๘"

ข้อ ๒. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศณสำนักงานแห่งใหญ่เป็นต้นไป

ข้อ ๓. คณะกรรมาธิการประจำพรรคจะมีจำนวนกี่คณะให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมใหญ่กำหนด แต่ทั้งนี้จะต้องมีคณะกรรมาธิการคณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ก. คณะกรรมาธิการ แผนผัง การบริหาร ประเทศ และการเมือง

ข. คณะกรรมาธิการ เศรษฐกิจ และการคลัง

ค. คณะกรรมาธิการการปกครอง

ง. คณะกรรมาธิการนโยบายต่างประเทศ

จ. คณะกรรมาธิการป้องกันพระราชอาณาจักร

ฉ. คณะกรรมาธิการ การศึกษา การวัฒนธรรม การสาธารณสุข และสาธารณูปการ

ช. คณะกรรมาธิการกฎหมาย

ซ. คณะกรรมาธิการ การเกษตร การอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม กรรมกร

ฌ. คณะกรรมาธิการพิจารณาเปลี่ยนแปลงแก้ไขกำหนดนโยบาย และสวัสดิภาพสังคม

ญ. คณะกรรมาธิการจัดหารายได้ และพิจารณางบประมาณรายรับ รายจ่ายของประเทศ

ฎ. คณะกรรมาธิการวิจัยเพื่อวิวัฒนาการของพรรค

ข้อ ๔. คณะกรรมาธิการสิ้นสุดลงเมื่อ

ก. มติที่ประชุมใหญ่ให้ยุบเลิก

ข. กิจการที่มอบหมายให้ดำเนินการสิ้นสุดลงแล้ว

ข้อ ๕. ตำแหน่งกรรมาธิการสิ้นสุดลงเฉพาะตัว

ดังต่อไปนี้

ก. ตาย

ข. ลาออก

ค. ขาดจากสมาชิกภาพของพรรค

ง. ที่ประชุมใหญ่มีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

ข้อ ๖. คณะกรรมการ แต่ละคณะจะมีจำนวนคณะละกี่คนให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมใหญ่

ข้อ ๗. องค์ประชุม ตลอดจน วิธีการ ประชุม ของคณะกรรมการ ให้เป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรค พ.ศ. ๒๔๙๘ ข้อ ๑๘

ข้อ ๘. ให้หัวหน้าพรรค เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

สำนักงานใหญ่พรรคเสรีมนังคศิลา

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๔

คำสั่งที่ ๒/๒๔๕๘

เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของพรรคเสรีมนังคศิลา

อาศัย ความตามข้อบังคับ ว่าด้วย วิธีการ พรรคเสรีมนังคศิลา พ.ศ. ๒๔๕๘ ข้อ ๗ และข้อ ๒๓ สมาชิกผู้ก่อตั้งพรรคเสรีมนังคศิลา ได้มีมติในที่ประชุมเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๘ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของพรรคดังมีรายนามต่อไปนี้:-

๑. พล. อ. สฤษดิ์ ธนะรัชต์
เป็นรองหัวหน้าพรรค คนที่ ๑

๒ จอมพลอากาศ พิน รณนภากาศ ฤทธาคนี
เป็นรองหัวหน้าพรรค คนที่ ๒

๓. พล. ต. ต. พิชัย กลละวณิชย์
เป็นรองเลขาธิการพรรค คนที่ ๑

๔. นายฉาย วิโรจน์ศิริ
เป็นรองเลขาธิการพรรค คนที่ ๒

๕. พล.ต.เฉียม ญาโณทัย
เป็นเหรัญญิก

ผู้คุมเสียง ๔ นาย คือ

๑. นายจิตตะเสน ไชยาคำ

๒. นางแร่ม พรหโมบล บุณยประสพ

๓. พล.อ.ต.นักรบ บินยุรี

๔. นายสุวิชช พันธเศรษฐ

ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารกลาง ๑๘ นาย ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. ขุนคงฤทธิ์ศกยากร

๒. พล.ท.ถนอม กิตติขจร

๓. พล.ต.ประภาส จารุเสถียร

๔. พล.ต.ประมาณ อดิเรกสาร

๕. พล. อ.ท. เฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร
๖. นายไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่
๗. พล. ร. สุรใจ พูลทรัพย์
๘. หลวงราชเวชชพิศาล
๙. พ. ต. วิเชียร สีมันตร
๑๐. พ. ข. กฤษณ์ สีวะรา
๑๑. นายประพัฒน์ วรรธนะสาร
๑๒. นายแก้ว สิงหะคเชนทร์
๑๓. พล.ร. ต. สงบ รฐูญพร
๑๔. พ. ต. อ. กระเษียร ศรุตานนท์
๑๕. พล. ร. ประเสริฐ รุจิรวงษ์
๑๖. พล. ต. ร. ผาด ตุงคะสมิต
๑๗. นายนิวัฒน์ พูนศิริ ศิริสุวรนันทน์
๑๘. พล. ร.ท. รฐูญ เฉลิมเกียรณ
๑๙. พล. ร. พงษ์ ปุณณกันต์

คณะกรรมการดำเนินการฝ่ายสภา ๑๕ นาย
ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. จอมพล ป. พิบูลสงคราม
๒. จอมพลอากาศ พัน รณนภากาศ ฤทธาคนี
๓. พล.อ. สฤษดิ์ ธนะรัชต์
๔. พล.ท.อ. เผ่า ศริยานนท์
๕. พล.ต.ต. พิชัย กุลละวณิชย์
๖. นายฉาย วิโรจน์ศิริ
๗. พล.ต. เจียม ญาโณทัย
๘. นายจิตตะเสน ไชยาคำ
๙. นางแร่ม พรหโมบล บุณยประสพ
๑๐. พล.อ.ต. นักรบ บินยวี
๑๑. นายสุวิชช พันธเศรษฐ
๑๒. นายประหยัด เอี่ยมศิลา

๑๓. นายสุรพงษ์ ศรีรัตน์

๑๔. นายชัยวัฒน์ อินทะพันธ์

๑๕. นายเทียม ณ สงขลา

๑๖. ขุนวิวรณ์ สุขวิทยา

๑๗. นายเผด็จ ศิวะทัต

๑๘ นายเพทาย อมาตยกุล

๑๙. นายชาย สุอังคะ

ที่ปรึกษาของพรรค

๑. จอมพล ผิน ชุณหะวัณ

๒. พ. อ. นายวรการบัญชา

๓. พล. อ. เภา เพียรเลิศ ชริภัณฑ์ยุทธกิจ

๔. พล. ท. พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิป-
พงษ์ประพันธ์

๕. พล.อ.ท.มุนี มหาสันทนะเวชยันตร์รังสฤษดิ์

๖. พระยาลัดพลิธรรมประดิษฐ์

๗ พล. ร. ย. หลวงยุทธศาสตร์โกศล

๘. พล. อ. มังกร พรหมโยธี

๙. พล. ต. ศิริ สิริโยธิน

๑๐ พล. ร. ท. หลวงสุนาวินิวัฒ

๑๑. พล. ท. ประยูร ภมรมนตรี

๑๒. พล. ท. บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา

๑๓. พ. ท. รักษ์ ปัณยารชุณ

๑๔. พล. ต. ต. ละม้าย ยุทยานานนท์

๑๕. พล. ร. อ. หลวงชำนาญอรรถยุทธ

๑๖. พล. อ. เดช เดชประดิยุทธ

๑๗. พล. ท. ไสว ไสวแสนยากร

๑๘. พล. ท. หลวงสวัสดิสรยุทธ

๑๙ พล. ข. อ. หลวงเชิดวุฒากาศ

๒๐ นายเลื่อน พงษ์โสภณ

ส่วนคณะกรรมาธิการประจำพรรค ซึ่ง จะต้องแต่ง
ตั้งตามระเบียบ ที่ ออก ประกาศใช้ เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม
๒๔๙๘ นั้น ให้คณะกรรมการบริหารกลางเป็นผู้เลือก
และกำหนดจำนวนคณะ จำนวนคนเสนอให้ที่ประชุมทราย
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป.

สำนักงานใหญ่พรรคเสรีมนังคศิลา
สั่ง ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม
หัวหน้าพรรคเสรีมนังคศิลา

ที่ปรึกษาของพรรค

จอมพลผิน ชุณหะวัณ

พล.ต. พระเจ้าวรวงศ์เธอ
กรมหมื่นนราธิปพงษ์ประพันธ์

พล.อ.ท. มุนี มหาสันทนะ
เวชยันตร์รังสฤษดิ์

พระยา
ลัดพลีธรรมประดัลภ์

ที่ปรึกษาของพรรค

พ.อ. นายวรการบัญชา

พล.อ. เภา เพียรเลิศ
บริภัณฑ์ยุทธกิจ

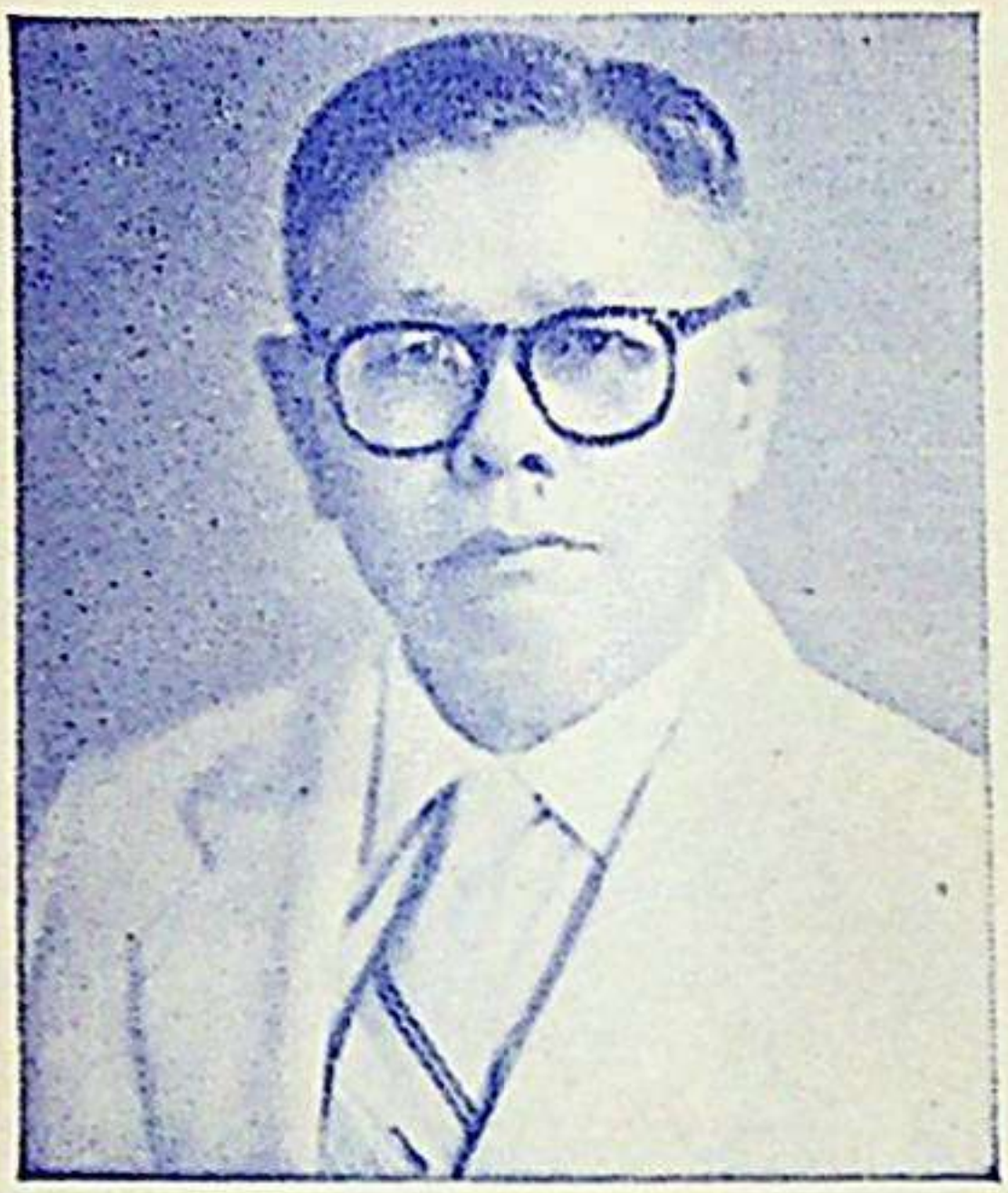

พล. ร. อ.
หลวงยุทธศาสตร์โกศล

พล.อ. มังกร พรหมโยธี

ที่ปรึกษาของพรรค

พล.ร.ท.
หลวงสุนาวินวิวัฒ

พล.ต.ศิริ สิริโยธิน

พล.อ.อ.
หลวงเชิดวุฒากาศ

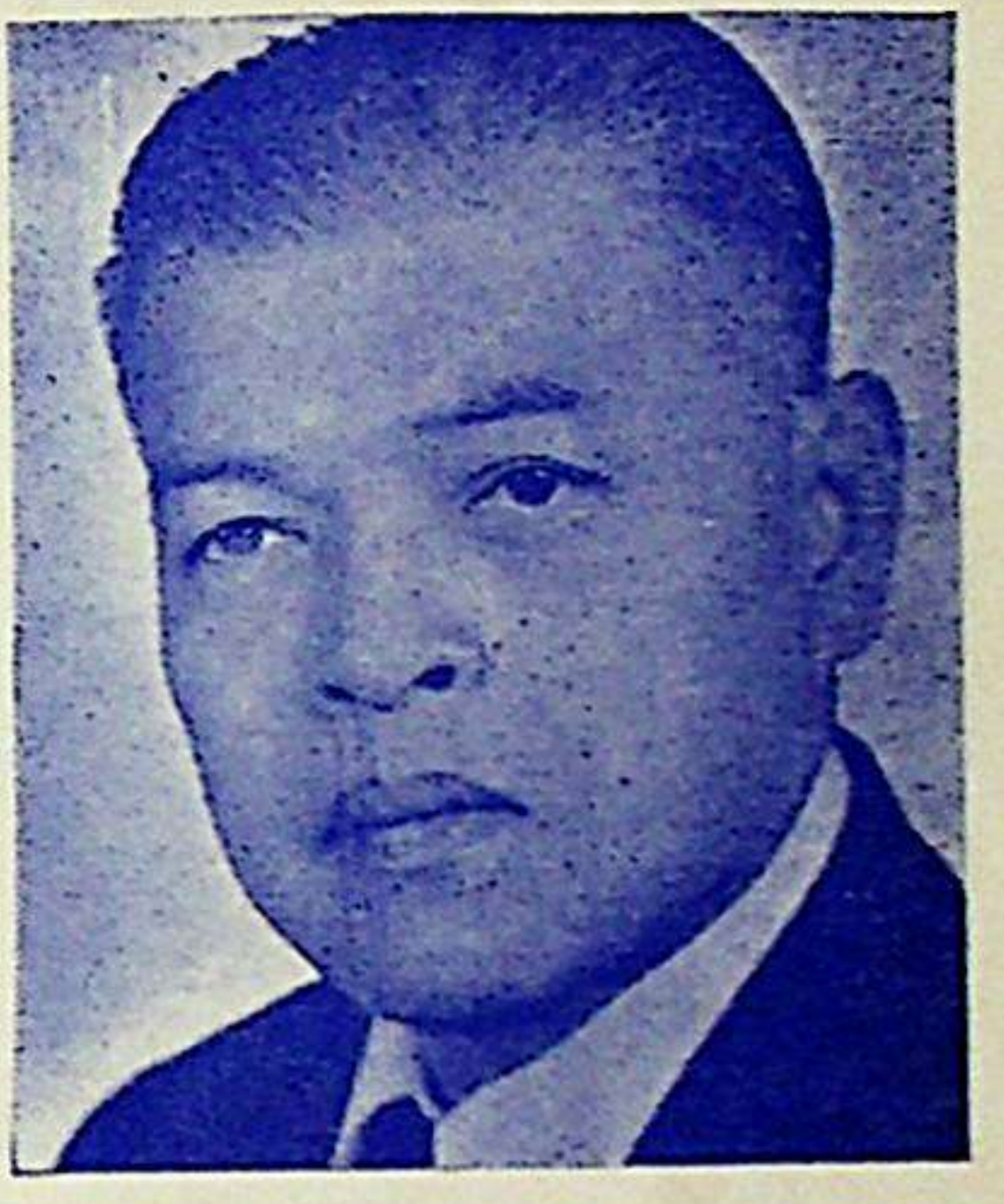

พล.ท.
หลวงสวัสดิ์สรยุทธ

ที่ปรึกษาของพรรค

พล.อ.
เดช เดชประดิยุทธ

พล.ท.บัญญัติ เทพหัสดิน
ณ อยุธยา

พล.ร.อ.
หลวงชำนาญอรรถยุทธ

พล.ท.ไสว ไสวแสนยากร

ที่ปรึกษาของพรรค

พล.ต.ต.

ละมาย อุทยานานนท์

นายเลื่อน พงษ์โสภณ

พ.ต.รักษ บัณยารชุณ

คำสั่งที่ ๓/๒๔๙๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติม

ตามคำสั่งที่ ๒/๒๔๙๘ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ ตั้งกรรมการและเจ้าหน้าที่ของพรรคเสรีมนังคศิลา พ.ศ. ๒๔๙๘ ข้อ ๗ และข้อ ๒๓ นั้น บัดนี้ได้มีการประชุม คณะกรรมการ บริหารกลาง และที่ปรึกษาของพรรคเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายนศกนี้ มีมติที่ประชุมให้ตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายสภา เพิ่มเติม อีก ๑๑ นาย ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. พระยาลัดพลีธรรมประดิษฐ์

๒. พล. อ. เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ

๓. พระราชธรรมนิเทศ

๔. นายเสรม วนรัฉยกุล

๕. พล. ร. ท. หลวงสุนาวินวิวัฒ

๖. นายเหลือม พันธุกษ์

๗. ขุนวิเทศดรุณการ

๘. นายทองสุข ศุภะมารค

๙. นายพันธุ์ อินทุวงศ์

๑๐. หลวงวิวิธสุรการ

๑๑. หลวงอรรถพรพิศาล

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป.

สำนักงานใหญ่พรรคเสรีนิยมนังคศิลา

ประกาศมา ณ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๙๘

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม

(ป. พิบูลสงคราม)

หัวหน้าพรรคเสรีนังคศิลา

ประกาศพรรคเสรีมนังคศิลา

เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมาธิการประจำพรรคคณะต่างๆ

ด้วยที่ประชุมใหญ่พรรคเสรีมนังคศิลา อาศัยอำนาจตามระเบียบว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการประจำพรรค พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งออกตามความในข้อบังคับว่าด้วยวิธีการพรรคเสรีมนังคศิลา พ.ศ. ๒๔๙๘ ข้อ ๒๕ ได้มีมติเมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๙๘ ให้ตั้งกรรมาธิการคณะต่าง ๆ ประจำพรรค ดังมีรายชื่อต่อไปนี้ :-

๑. คณะกรรมาธิการแผนผังการบริหารประเทศและการเมือง

๑. จอมพล ป. พิบูลสงคราม
ประธานคณะกรรมาธิการ

๒. พ.อ. นายวรการบัญชา

๓. พล.ร.ท. หลวงสุนาวินวิวัฒ

๕. พระราชธรรมนิเทศ

๕. พล.ท.ม.ล. ขาย กุญชร

๖. นายสุวิชช พันธเศรษฐ

๗. นายประหยัด เอี่ยมศิลา

๘. นายไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่

๙. นายชิวัช ทานสัมฤทธิ์

๑๐. พ.ต. หลวงจบกระบวนยุทธ

๑๑. นายฉาย วิโรจน์ศิริ

กรรมาธิการและเลขานุการ

๒. คณะกรรมาธิการฝ่ายเศรษฐกิจและการคลัง

๑. พล.ต. ศิริ สิริโยธิน

ประธานคณะกรรมาธิการ

๒. นายเสริม วินิจฉัยกุล

๓. นายเฉลิม เชี่ยวสกุล

๔. นายชิน อยู่ถาวร

๕. นายบุญช่วย ศรสวัสดิ์

๖. นายประสิทธิ กาญจนวัฒน์
๗. นายสุรพงษ์ ตรรัตน์
๘. นายชาย สุองคะ
๙. นายพันธ์ อินทุวงศ์
๑๐. นายจรินทร์ สุวรรณธาดา
๑๑. พ.อ. ชลิต ชุณศิรวัฒน์
กรรมมาธิการและเลขานุการ

๓. คณะกรรมาธิการปกครอง

๑. พล.อ. เดช เดชประดิษฐ
ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. พ.ต.อ. พัฒน์ นิลวัฒนานนท์
๓. พ.ท. ทอง ศิริเวชพันธ์
๔. ร.อ. พระสาครบุรานุรักษ์ รน.
๕. หลวงวิวิธสรการ
๖. หลวงปริวรรตวรวิจิตร
๗. นายบุญช่วย อัตถากร

๔. นายเพทาย อมาตยกุล
๕. นายเอื้อ จันทวงศ์
๑๐. นายเทียม ณ สงขลา
๑๑. พ.อ. เชต จิตรชัย
กรรมาธิการและเลขานุการ

๔. คณะกรรมาธิการนโยบายต่างประเทศ

๑. พล.ต. พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงษ์ประพันธ์
ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. พ.ต. รักษ์ ปัณยารชุน
๓. นายประพัฒน์ วรรรธนะสาร
๔. นายเผด็จ ศิวะทัต
๕. นายพิรุณ อินทราวุธ
๖. นายยงยุทธ พึ่งภพ
๗. นายยิน สิบนุการณ์
๘. น.ต. ทินกร พันธุ์กระวี

๙. นายสวน พรหมประกาย

๑๐. นายเหลือม พันธฤกษ์

๑๑. นายถวัลย์ ทิมสวัสดิ์

กรรมาธิการและเลขานุการ

๕. คณะกรรมาธิการป้องกันพระราชอาณาจักร

๑. พล.อ. สฤษดิ์ ธนะรัชต์

ประธานคณะกรรมาธิการ

๒. พล. ร.อ. หลวงชำนาญยุทธการ

๓. พล. ท. หลวงจุลยุทธยรรยง

๔. พล. ท. ถนอม กิตติขจร

๕. พล. อ.ท. ทวิ จุลละทรัพย์

๖. พล. ต.ต. พิชัย กุลละวณิชย์

๗. พล. ต. ประภาส จารุเสถียร

๘. พล. ต. จิตติ นาวิเสถียร

๙. พล. ต. หลวงวิสิษฐยุทธศาสตร์

๑๐. ร.ท. อุ๊ด นิตยสุทธิ

๑๑. พ ต. วิเชียร สีมันตร
กรรมาธิการ และเลขานุการ

๖. คณะกรรมาธิการการศึกษา การวัฒนธรรม
การสาธารณสุข และการสาธารณูปการ

๑. พล.อ. มังกร พรหมโยธี
ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายแก้ว สิงห์คเชนทร์
๓. นายญาติ ไหวดี
๔. ร.ท. จงกล ไกรฤกษ์
๕. ขุนคงฤทธิศึกษากร
๖. นายสงวน ศิริสว่าง
๗. พล.อ.อ. หลวงเชิดวุฒากาศ
๘. นายฉันท์ จันทชุม
๙. นางระพีพรรณ พรหมวิระ
๑๐. หลวงราชเวชชพิศาล
๑๑. นายครรชิต อินทรครรชิต
กรรมาธิการ และเลขานุการ

๗. คณะกรรมาธิการกฎหมาย

๑. พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์
ประธานคณะกรรมาธิการ

๒. นางแร่ม พรหโมบล บุณยประสพ

๓. หลวงอรรถพรพิศาล

๔. นายชิน ระวีวรรณ

๕. นายวิเชียร สาคะริชานนท์

๖. นายสุบิน พูลพัฒน์

๗. นายทองสับ ศุภะมารค

๘. นายเทพ สวงศ์สินธ์

๙. นายนาถ เงินทาย

๑๐. นายวัง ศศิบุตร

๑๑. นายเพิ่ญ สุวรรณเสถียร
กรรมาธิการ และเลขานุการ

๘. คณะกรรมาธิการการเกษตร การอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และกรรมกร

๑. จอมพล ผิน ชุณหะวัณ
ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายจันโททัย ฤกษ์สุต
๓. นายผัน บุญชิต
๔. พล.ต. ประมาณ อดิเรกสาร
๕. พล.ต.ต. ละม้าย อุทธยานานนท์
๖. นายยศ อินทรโกมาลย์สุต
๗. นายเพียรศักดิ์ นิสัยสข
๘. นายมานิต อุทธิเสน
๙. ขุนนิเทศดรุณการ
๑๐. นายปลั่ม กมุกกะมะกุล
๑๑. นายทองปอนด์ ภิมะโยธิน
กรรมาธิการ และเลขานุการ

๘. คณะกรรมาธิการพิจารณาเปลี่ยนแปลงแก
กำหนดนโยบายและสวัสดิภาพสังคม
๑. พล.ร.อ. หลวงยุทธศาสตร์โกศล
ประธานคณะกรรมาธิการ

๒. นายจวน กุลละวณิชย์
๓. นายทิม ไชยยงยศ
๔. ร.อ. ฉัตร ศรียานนท์
๕. นายบุณยฝาง ทองสวัสดิ์
๖. นายประสาท ไชยะโท
๗. นายประดิษฐ์ ณ น่าน
๘. พระพิพิธภักดิ์
๙. นายศิริ ภักดิ์วงษ์
๑๐. นายสมศักดิ์ สมบูรณ์ทรัพย์
๑๑. นายสุชิพ บุญญานุภาพ
กรรมาธิการ และเลขานุการ

๑๐. คณะกรรมาธิการ จัดหา รายได้ และ พิจารณา งบประมาณรายรับรายจ่ายของประเทศ

๑. พล.อ เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ
ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายจิตตะเสน ไชยยาคำ

๓. นายโชติ คุณะเกษม

๔. นายนิวัฒน์ พูนศิริ ศิริสุวรนันทน์

๕. พล.ต. เฉิยม ญาโณทัย

๖. น่ายวิชัย โลหายะ

๗. นายสะอาด จันทผา

๘. นายเสมอ กัณฑาชัญ

๙. ร.ต.ต. สัมฤทธิ์ อินทรตระกูล

๑๐. นายเอบ อสสระ

๑๑. พ.ย. ชลอ แก้วจินดา

กรรมาธิการ และเลขานุการ

๑๑. คณะกรรมาธิการวิจัยเพื่อวิวัฒนาการของพรรค

๑. จอมพลอากาศ พิน รณนภากาศ ฤทธาคนี

ประธานคณะกรรมาธิการ

๒. ชุนิวรรณ์สุขวิทยา

๓. นายชัยวัธน์ อินทะพันธ์

๔. นายเนิ่น เกษสุวรรณ

๕. พล. ย.ท. เพิ่ม ลิมปีสวัสดิ์
๖. นายโมรา ณ ถลาง
๗. พล. ร. ประหยัด นิลคุปต์
๘. นายนิตย์ พุกกะนะสุต
๙. นายพัฒน์ นิวาศานนท์
๑๐. นายเจ๊ะ อับดุลลห์ หลังปูเต๊ะ
๑๑. พ.ต. ชม มุสิกานนท์
กรรมาธิการ และเลขานุการ

จึงประกาศให้ทราบทั่วกัน

สำนักงานใหญ่พรรคเสรีมนังคศิลา
ประกาศมา ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๙๘

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม

(ป. พิบูลสงคราม)
หัวหน้าพรรคเสรีมนังคศิลา

ระเบียบ
การจัดตั้งสาขาพรรคเสรีมนังคศิลา
พ.ศ. ๒๔๙๘

อาศัยอำนาจ ตามข้อบังคับ ว่าด้วย วิธีจัดการ พรรค เสรีมนังคศิลา พ.ศ. ๒๔๙๘ ข้อ ๖ ด้วยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการบริหารกลาง จึงตระเบียบขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียก ว่า "ระเบียบการ จัดตั้ง สาขาพรรคเสรีมนังคศิลา พ.ศ. ๒๔๙๘"

ข้อ ๒. ระเบียบนี้ให้ใช้ตั้งแต่หลังจากวันประกาศ ณ สำนักงานแห่งใหญ่แล้ว ๗ วัน

ข้อ ๓. จังหวัดใดมีสมาชิก พรรคไม่น้อยกว่า ๕๐๐ คนขึ้นไป เมื่อสมาชิกผู้ก่อตั้งพรรคเสนอขอให้เปิด

ที่ทำการสาขาและได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการ
บริหารกลางแล้วก็ให้ดำเนินการจัดตั้งสาขาได้

ข้อ ๔. การใช้นามสาขาให้กระทำดังนี้

ก. พรรคเสรีมนังคศิลาสาขาจังหวัด
.....(๑), (๒), (๓) ฯลฯ

ข. พรรคเสรีมนังคศิลาสาขาอำเภอ
.....จังหวัด.....
(๑), (๒), (๓), (๔) ฯลฯ

ข้อ ๕. การเปิดพรรคสาขาดังกล่าวทุกแห่ง ให้มีกรรมการบริหารกลางไปร่วมพิธีเปิดด้วย อย่างน้อยหนึ่งคน และให้สมาชิกปฏิญาณตนต่อที่ประชุมตามที่กำหนด

ข้อ ๖. การประชุม ปรึกษา และวิธีการจัดการให้ใช้ข้อบังคับว่าด้วยวิธีการพรรคเสรีมนังคศิลา พ.ศ.๒๔๙๘ บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่หัวหน้าพรรค รองหัวหน้า

พรรค ให้เปลี่ยนเรียกว่าประธาน รองประธาน

ข้อ ๗. ในวาระเริ่มแรกจัดตั้งสาขาพรรค ให้สมาชิกที่เป็นผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้น เป็นประธานและรองประธานโดยตำแหน่ง

ข้อ ๘. คณะกรรมการบริหารสาขามีอำนาจหน้าที่เสนอผู้สมัครแข่งขันรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในจังหวัดที่สาขานั้นตั้งอยู่ ถ้าในจังหวัดนั้น ๆ มีสาขามากกว่าหนึ่งสาขาขึ้นไป ให้สาขาต่าง ๆ ทุกสาขาตั้งคณะกรรมการบริหารกลางร่วมเสนอรายนาม

เมื่อมีมติเป็นประการใดในตัวผู้ที่จะส่งเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการบริหารกลางสาขาเสนอรายนามมายังคณะกรรมการบริหารกลางพรรคเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ข้อ ๙. การเสนอรายนามผู้จะเข้าแข่งขันรับเลือก

ตั้งดังกล่าวในข้อ ๘ ให้เสนอรายนามมายังคณะกรรมการบริหารกลางก่อนวันเลือกตั้งทั่วไปไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน เว้นแต่จะเป็นกรณีมีการยุบสภา แต่ทั้งนี้ต้องเสนอรายนามให้คณะกรรมการบริหารกลางทราบก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

ข้อ ๑๐. การยุบเลิกพรรคสาขาไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้รีบรายงานคณะกรรมการบริหารกลางโดยด่วน

ข้อ ๑๑. ให้หัวหน้าพรรครักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ และมีอำนาจออกคำสั่งให้เป็นไปตามระเบียบนี้.

สำนักงานใหญ่พรรคเสรีมนังคศิลา

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๔

พระราชบัญญัติ
พรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๔๙๘

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๘

เป็นปีที่ ๑๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราช-
บัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วัน
ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรตั้งแต่ห้าร้อยคนขึ้นไป หรือสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ย่อมตั้งพรรคการเมืองได้โดย
จดทะเบียนต่อสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาด
ไทย

มาตรา ๔ คำขอจดทะเบียน ต้อง มีรายการ ดังต่อ
ไปนี้

(๑) ชื่อของพรรคการเมือง

(๒) กำหนดนโยบาย ของ พรรค การ
เมือง

(๓) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ของพรรคการเมือง

(๔) ชื่อของหัวหน้าและเลขาธิการพรรคการเมือง

(๕) ลายมือชื่อของผู้ตั้งพรรคการเมือง

ให้ส่งข้อบังคับว่าด้วยวิธีการจัดการพรรคการเมืองไปกับคำขอจดทะเบียนด้วยสามฉบับ

มาตรา ๕ พรรคการเมืองย่อมตั้งสาขาได้ โดยแจ้งที่ตั้งสำนักงานสาขาต่อสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๖ สมาชิกของพรรคการเมืองต้องมีสัญชาติไทย

มาตรา ๗ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในรายการดังกล่

ระบุไว้ในมาตรา ๔ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) หรือมีการเลิกพรรคการเมือง ให้นำข้อความที่เปลี่ยนแปลงหรือการเลิกพรรคการเมืองนั้นไปจดทะเบียน ภายในสามสิบวัน

ในกรณีที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมือง ให้ส่งข้อบังคับที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย สามฉบับ

มาตรา ๘ เมื่อสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ได้รับคำขอจดทะเบียนตามความในมาตรา ๔ หรือมาตรา ๗ ถ้ากำหนดนโยบายหรือข้อความที่เปลี่ยนแปลงกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง และข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการ พรรคการเมือง หรือข้อบังคับที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่ฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๓๕ ของรัฐ-

ธรรมนูญ แห่ง ราช อาณาจักร ไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๙๕ หรือบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้รับจดทะเบียนโดยพลัน ทั้งนี้ต้องแจ้งให้ผู้มีชื่อเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองทราบเป็นหนังสือภายในกำหนด ๗ วันนับแต่วันขอจดทะเบียน

มาตรา ๙ ในกรณีที่สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยไม่ยอมจดทะเบียน ผู้ขอจดทะเบียนมีสิทธิยื่นคำร้องขอเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดว่าการไม่ยอมจดทะเบียนเป็นไปโดยมิชอบด้วยมาตรา ๘ และขอให้สั่งให้จดทะเบียน

คำร้องขอดังกล่าวในวรรคแรกให้ยื่นต่อศาลแพ่ง เมื่อศาลแพ่งได้รับคำร้องขอดังกล่าว ให้ดำเนินการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดย

มิชักช้า แล้วให้ริบส่งสำนวนและความเห็นไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด

เมื่อศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดอย่างใดแล้ว ให้ส่งสำนวนคำวินิจฉัยชี้ขาดไปให้สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยปฏิบัติ

การดำเนินคดีตามความในมาตรานี้ ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียม

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ได้จดทะเบียนพรรคการเมืองรายการที่เปลี่ยนแปลงหรือการเลิกพรรคการเมือง ให้ประกาศข้อความนั้นในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๑ พรรคการเมืองที่ได้จดทะเบียนตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ นอกจากจะมีสิทธิดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และกิจการอื่นเพื่อให้เป็นไปตาม

กำหนดนโยบายของพรรคการเมืองแล้ว ให้มีสิทธิเฉพาะดังกล่าวต่อไปนี้

(๑) สิทธิที่จะรับเงินค่าบำรุงจากสมาชิกเป็นรายเดือน ไม่เกินเดือนละหนึ่งร้อยบาท หรือครั้งเดียวไม่เกินห้าพันบาท และค่าธรรมเนียมอันซึ่งเก็บครั้งเดียวไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

(๒) สิทธิที่จะรับเงินและทรัพย์สินซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งอุทิศให้

(๓) สิทธิที่จะได้มาซึ่งสถานที่สำหรับตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ และสำนักงานสาขาและเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

มาตรา ๑๒ พรรคการเมืองที่ได้จดทะเบียนตาม
บทแห่งพระราชบัญญัตินี้ อาจเป็นโจทก์ เป็นจำเลย หรือ
ดำเนินคดีอย่างอื่นในศาล ในนามของพรรคการเมืองใน
ทางแพ่งได้ และเพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้หัวหน้า
พรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมือง

มาตรา ๑๓ พรรคการเมืองใด

(๑) กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติ
มาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธ-
ศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช ๒๔๙๕

(๒) กระทำการฝ่าฝืนบทกฎหมายอัน
เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือ
ศีลธรรมอันดีของประชาชน

(๓) ละเว้นไม่จดทะเบียนให้ถูกต้อง.
ตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือ

(๔) กระทำการผ่าฝืนมาตรา ๑๑

พนักงานอัยการจะร้องต่อศาลขอให้สั่งให้เพิกถอน
การจดทะเบียนพรรคการเมืองนั้นเสียก็ได้ และถ้าศาล
เห็นว่าพรรคการเมืองกระทำการดังกล่าวใน (๑) (๒)
(๓) หรือ (๔) ให้ศาลสั่งเพิกถอนการจดทะเบียน
พรรคการเมืองนั้นเสีย

ให้สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง มหาดไทย
ประกาศการเพิกถอนการจดทะเบียน พรรคการเมืองตาม
มาตรานี้ในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๔ ให้ถือว่าหัวหน้าพรรคการเมือง หรือ
เลขาธิการพรรคการเมืองเป็นตัวแทน ของพรรคการเมือง
ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๕ ในกรณีเลิกพรรคการเมือง หรือพรรคการเมืองถูกเพิกถอนการจดทะเบียน ให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจชำระบัญชีและสินทรัพย์ที่เหลือนั้นให้โอนไปให้แก่องค์การสาธารณะกุศลตามที่ได้ระบุไว้ในข้อบังคับว่าด้วยวิธีการของพรรคการเมือง หรือถ้าไม่ได้ระบุไว้ก็ให้สินทรัพย์ที่เหลือนั้นตกเป็นของรัฐ

มาตรา ๑๖ บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยผู้ใด ให้เงินหรือทรัพย์สินแก่พรรคการเมืองก็ดี สมัครเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองก็ดี มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และให้ศาลสั่งให้ริบเงินหรือทรัพย์สินนั้นด้วย

มาตรา ๑๗ บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยสมาคมไม่ใช้บังคับแก่พรรคการเมืองซึ่งได้จดทะเบียนตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้.

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘
ฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๗๒
ตอนที่ ๗๗ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน
พ.ศ. ๒๔๙๘

บทความ
เรื่อง พระราชบัญญัติพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๔๙๘

ของ

นายหยุด แสงอุทัย
รองประธานกรรมการสาขาทางนิติธรรม สำนักวัฒนธรรม
ทางระเบียบประเพณี สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ

บรรยายทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันจันทร์ที่ ๑๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙

ท่านผู้ฟังที่เคารพ

ในบทความเรื่องประชาธิปไตย ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงเรื่องที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองมาหลายครั้งแล้ว แต่เป็นการกล่าวในเรื่องหลักเกณฑ์ทั่ว ๆ ไปของประชาธิปไตย บัดนี้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองได้ใช้บังคับเป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ ๒๙ กันยายน ศกนี้ แล้ว และได้ทราบว่าได้มีพรรคการเมืองจดทะเบียนเป็นจำนวน ๔ - ๕

พรรค ในฐานะที่ข้าพเจ้าได้มีส่วนร่วมในการร่างพระราช
บัญญัติพรรคการเมืองตลอดมาตั้งแต่ชั้นการยกร่างของ
ทางฝ่ายรัฐบาล และการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ
วิสามัญของสภาผู้แทนราษฎร ข้าพเจ้าพอที่จะทราบ
เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติพรรคการเมืองอยู่บ้าง จึง
คิดว่าถ้าจะอธิบายพระราชบัญญัติพรรคการเมืองขึ้นก็จะ
เป็นประโยชน์

ในการอธิบายพระราชบัญญัติพรรคการเมืองนี้
ข้าพเจ้าขออธิบายอย่างเป็นระบบ เพื่อท่านผู้ฟังที่เคารพ
จะได้เห็นความสัมพันธ์ของบทมาตราต่าง ๆ ด้วย

ความจำเป็นที่จะต้องมีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง

ปัญหาที่ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีพระราชบัญญัติ
พรรคการเมืองหรือไม่ เป็นปัญหาที่ได้พูดกันอยู่มาก การ
ที่จะตอบปัญหานี้จะต้อง พิจารณาจาก รัฐธรรมนูญ แห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม

พุทธศักราช ๒๔๙๕ ซึ่งมาตรา ๒๖ ได้บัญญัติว่า "บุคคล
ย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในทรัพย์สิน การพูด การเขียน
การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุม
สาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งพรรคการเมือง ทั้งนี้ภาย
ใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย" เมื่อรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้
เช่นนี้ ก็หมายความว่าทุกคนมีเสรีภาพที่จะตั้งพรรค
การเมืองอย่างบริบูรณ์ เหมือนเช่นเขามี เสรีภาพบริบูรณ์
ในทรัพย์สิน คำว่า "ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย"
หมายความว่าถ้าประสงค์จะให้มีการจำกัดตัดทอนเสรีภาพ
ในการตั้งพรรคการเมืองอย่างใด ก็จะต้องตราขึ้นเป็น
พระราชบัญญัติ ถ้าจะพิจารณาจากแง่นี้จะเห็นว่า ยังไม่มี
กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองเลย บุคคลก็ยังมีเสรีภาพ
ในการตั้งพรรคการเมืองอย่างบริบูรณ์ที่เดียว การออก
กฎหมายมิแต่จะจำกัดตัดทอนเสรีภาพในการตั้งพรรค
การเมืองของบุคคลเท่านั้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ญัตติจึงมีว่า ถ้าเช่นนั้นทำไม
รัฐบาลจึงเสนอร่างพระราชบัญญัติพรรคการเมืองต่อสภา
ผู้แทนราษฎร เพราะรัฐบาลเองก็แถลงให้ประชาชนทราบ
ว่า จะพยายามที่จะให้ประเทศไทยได้ปกครองตามระบอบ
ประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ คำตอบข้อนี้อยู่ในเอกสารของ
ทางราชการ คืออยู่ในบันทึกหลักการและเหตุผลของ
รัฐบาลที่รัฐบาลเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเหตุผลใน
การเสนอร่างพระราชบัญญัติพรรคการเมืองต่อสภาผู้แทน
ราษฎรนั้นมีข้อความดังนี้ "โดยที่รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖ ได้ให้เสรีภาพบริบูรณ์ใน
การตั้งพรรคการเมืองภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย แต่
กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองยังไม่มี จึงเป็นการสมควร
ที่จะมีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองขึ้น เพื่อให้การจัด
ตั้งพรรคการเมืองเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย และให้
ความมั่นใจแก่ผู้ที่ใช้เสรีภาพในการตั้งพรรคการเมืองด้วย
โดยมิให้ต้องหวาดเกรงว่าจะได้มีการนำกฎหมายว่าด้วย

สมาคมมาใช้บังคับแก่พรรคการเมือง" จะเห็นได้ว่าเหตุผลของรัฐบาลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติพรรคการเมืองดังกล่าวมี ๒ ประการ คือ

(๑) เพื่อให้การจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย

(๒) เพื่อให้ความมั่นใจแก่ผู้ที่จะใช้เสรีภาพในการตั้งพรรคการเมืองด้วย โดยมิให้ต้องหวาดเกรงว่าจะได้มีการนำกฎหมายว่าด้วยสมาคมมาใช้บังคับแก่พรรคการเมือง

ต่อไปข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงเหตุผลทั้งสองประการนี้ตามลำดับ

เหตุผลข้อ ๑ ของรัฐบาลที่ว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติพรรคการเมืองก็เพื่อให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อยนั้น หมายความว่าพรรคการเมืองเป็นองค์การที่สำคัญ จะปล่อยให้จัดตั้งเกะกะไปแทนที่จะเกิดผลดีแก่ระบอบประชาธิปไตย ก็อาจ

กลับจะนำผลร้ายมาให้แก่การปกครองระบอบนี้ได้เหมือน
กัน ฉะนั้น จึงควรจะมีกฎหมายกำหนดระเบียบในการที่
บุคคลจะใช้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้บ้าง
ไม่ต้องสงสัย กฎหมายว่าด้วย พรรคการเมือง ย่อมจะต้อง
จำกัดตัดทอนเสรีภาพในการตั้ง พรรคการเมือง ลงไปบ้าง
แต่ก็เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยดังกล่าวแล้ว ในการที่
มนุษย์รวบรวมกันอยู่เป็นชุมนุมชนอย่างทุกวันนี้ ย่อมเป็น
ธรรมดาที่แต่ละคนจะใช้เสรีภาพตามอำเภอใจไม่ได้ เพื่อ
ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง จำเป็นต้องมีขอบเขต
แห่งการใช้เสรีภาพไว้บ้าง ฉะนั้น มาตรา ๒๖ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้ให้เสรีภาพ
บริบูรณ์ไว้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย แต่ตามรัฐธรรมนูญ
กฎหมายย่อม ออกโดย คำแนะนำ และ ยิน ยอม ของ สภา
ผู้แทนราษฎร ซึ่งหมายความว่าการจำกัดตัดทอนเสรีภาพ
ที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ลงไปบ้างนั้น ย่อมกระทำโดยความ

ยินยอมของผู้แทนราษฎรเองในการให้คำแนะนำและยินยอมให้ออกกฎหมายดังกล่าวแล้ว

เหตุผลข้อ ๒ ของรัฐบาลที่ว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติพรรคการเมืองก็เพื่อให้ความมั่นใจแก่ผู้ที่จะใช้เสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง โดยมิให้ต้องหวาดเกรงว่าจะได้มีการนำกฎหมายว่าด้วยสมาคมมาใช้แก่พรรคการเมืองนั้น หมายความว่าแม้รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖ จะแยกเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมืองและเสรีภาพในการตั้งสมาคมให้ออกจากกันก็จริงอยู่ แต่ในทางปฏิบัตินั้นรูปร่างของพรรคการเมืองกับสมาคมก็เป็นอย่างเดียวกัน คือมีบุคคลหลาย ๆ คน รวบรวมกันเป็นคณะบุคคลเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามจุดประสงค์อันร่วมกัน ฉะนั้น ถ้าบุคคลคณะหนึ่งตั้งพรรคการเมืองขึ้น ถ้าเขาไม่นำไปขอจดทะเบียนเป็นสมาคม เขาก็อาจถูกจับกุมฟ้องร้องหาว่ากระทำความผิดต่อกฎหมายโดยจัดตั้งหรือเป็นสมาชิกของ

สมาคมที่ไม่ได้จดทะเบียน แต่ถ้าคณะบุคคลดังกล่าวจะ
ไปขอจดทะเบียนในฐานะที่เป็นสมาคม ทางตำรวจก็จะ
ไม่ยอมจดทะเบียนให้ เพราะเป็นสมาคมการเมือง จริง
อยู่การที่จะวินิจฉัยว่ากฎหมายว่าด้วยสมาคมจะนำมาใช้
แก่การตั้งพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาลยุติธรรมโดย
เฉพาะ เพราะตามรัฐธรรมนูญไม่มีบุคคลหรือองค์การใด
ลงโทษบุคคลใด ๆ ได้นอกจากศาล แต่ก็ไม่มีหลักประกัน
อันใดที่จะทำให้แน่ใจว่า ศาลยุติธรรมจะเห็นว่ากฎหมาย
ว่าด้วยสมาคมไม่นำไปใช้บังคับแก่การจัดตั้งพรรคการ
เมือง ในเมื่อพรรคการเมืองมีรูปร่างและสมาชิกเหมือน
สมาคมทุกประการ ในต่างประเทศบางประเทศการจัดตั้ง
พรรคการเมืองของเขาก็เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยสมาคม
เพราะเขาให้เสรีภาพในการจัดตั้งสมาคมกันอย่างเต็มที่
แม้จะเป็นสมาคมทางการเมืองก็จัดตั้งได้โดยเสรี และ
เพราะเหตุที่เป็นการยากที่จะแยกพรรคการเมืองกับสมา-

คมให้ออกจากกันได้นั่นเอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทยฉบับพุทธศักราช ๒๔๙๒ จึงได้บัญญัติไว้ในมาตรา
๒๙ วรรคสองว่า “ บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับ
สมาคม จะนำมาใช้บังคับแก่พรรคการเมืองมิได้ ” ซึ่ง
บทบัญญัติดังกล่าวนี้ หาได้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับ
ปัจจุบันไม่ โดยเหตุนี้ถ้าได้มีกฎหมายว่าด้วยพรรคการ
เมืองระบุไว้ชัดเจนว่า ห้ามมิให้นำกฎหมายว่าด้วยสมาคม
มาใช้แก่พรรคการเมืองแล้ว ก็จะเป็นหลักประกันเสรีภาพ
ในการจัดตั้งพรรคการเมือง ทั้งจะทำให้ผู้ที่คิดจะก่อตั้ง
พรรคการเมืองขึ้น มีความมั่นใจว่าเขาจะไม่ถูกจับกุมฟ้อง
ร้องหาว่ากระทำผิดต่อกฎหมายว่าด้วยสมาคมอีกด้วย ใน
เรื่องนี้ข้อเท็จจริงได้พิสูจน์แล้ว กล่าวคือเมื่อได้ประกาศ
ใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองเป็นกฎหมาย ก็ได้มี
บุคคลมาจดทะเบียนก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้น ๔–๕ พรรค
ซึ่งก่อนหน้านั้นไม่มีบุคคลใดจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นเลย

ความหมายของคำว่า “พรรคการเมือง”

พระราชบัญญัติ พรรค การเมืองไม่ได้มีบท นิยาม คำว่า “พรรคการเมือง” ไว้ ความหมายของคำว่า พรรคการเมืองจึงคงเป็นไปตาม หลักวิชาซึ่งหมายถึงคณะบุคคลซึ่ง รวบรวม กันขึ้นโดยมี ความ คิดเห็นใน ทางการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคม ในแนวทางใหญ่ ๆ ตรงกัน และมีจุด ประสงค์ที่จะ ดำเนินการในทาง การเมือง ร่วมกัน เพื่ออำนวยการปกครองตามความคิดเห็นนั้นๆ ตามที่กล่าวมาแล้วนี้แสดงว่าที่จะเป็นพรรคการเมืองจะต้อง

(๑) มีคณะบุคคลขึ้น และ

(๒) เหตุที่ชักนำให้บุคคลหลายคนมารวมกันเป็นคณะบุคคลนี้ย่อมได้แก่การที่มีความคิดเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคม ในแนวทางใหญ่ ๆ ตรงกัน และ

(๓) คณะบุคคล ดังกล่าวจะต้อง มีจุดประสงค์

เพื่อดำเนินการในทางการเมืองร่วมกัน เพื่ออำนวยการ
ปกครองตามความคิดเห็นนั้น ๆ คือมุ่งหมายที่จะเป็น
รัฐบาล และนำเอาความคิดเห็นในทางการเมือง เศรษฐ-
กิจ และ สังคม มาเป็นนโยบายของรัฐบาล ความแตก
ต่างระหว่าง พรรคการเมือง และ สมาคม การเมืองอยู่ที่ว่า
พรรคการเมืองจะต้องมุ่งที่จะเป็นรัฐบาลในภายหน้า ส่วน
สมาคม การเมือง มุ่งหมายจะ ดำเนินการในทาง การเมือง
ร่วมกัน เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เช่นเพื่อจะเผยแพร่
ประชาธิปไตย หรือเพื่อเผยแพร่ลัทธิการเมือง หรือ
เศรษฐกิจ สังคม เช่นเพื่อเผยแพร่ลัทธิสังคมนิยมเป็นต้น

การจัดตั้งพรรคการเมือง

มาตรา ๓ ของพระราชบัญญัติ พรรคการเมืองได้
บัญญัติว่า การตั้งพรรคการเมืองให้กระทำโดยจดทะเบียน
คำว่า “จดทะเบียน” นี้ ข้าพเจ้าสังเกตว่ายังมีผู้เข้าใจ
ผิดอยู่อีกมาก คือเข้าใจว่าการที่เจ้าพนักงานรับ “จด

ทะเบียน” กับการที่เจ้าพนักงาน “อนุญาต” มีความหมายอย่างเดียวกัน และถ้าการจัดตั้งพรรคการเมืองต้องมาขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานแล้ว ก็จะเป็นการจำกัดตัดทอนเสรีภาพอย่างมากทีเดียว ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ การ “จดทะเบียน” หมายความถึงการแสดงการรับรู้ของทางราชการ เหมือนเช่นเรานำจดหมายไปถึงไปรยณีย์โดยทางลงทะเบียน ทางราชการก็ได้รับรู้การส่งจดหมายนั้นโดยลงทะเบียนไว้ ฉะนั้น ในเรื่องจดทะเบียนถ้าเรามีรายการสำหรับการจดทะเบียนที่ถูกต้อง เจ้าพนักงานต้องยอมจดทะเบียนให้เราเสมอ การจดทะเบียนตั้งพรรคการเมือง ย่อมเทียบได้กับการจดทะเบียนการจัดตั้งบรษทจากด หรอหางหุนสวนทกระทรวงเศรษฐการ กลาวคือ ถ้ามีรายการถูกต้อง และปฏิบัติการตามแบบพิธีกฎหมายกำหนดไว้โดยครบถ้วน เจ้าพนักงานของกระทรวงเศรษฐการจะต้องจดทะเบียนให้เสมอไป ส่วนใน

เรื่องการอนุญาตของเจ้าพนักงานนั้น เป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานจะใช้ดุลพินิจภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย เช่นในการขออนุญาตมีอาวุธปืน เจ้าพนักงานจะต้องพิจารณาว่าผู้ขออนุญาตสมควรมีอาวุธปืนหรือไม่ ฉะนั้น ถ้าเจ้าพนักงานเห็นว่าไม่สมควร เจ้าพนักงานก็ไม่อนุญาตให้มีอาวุธปืน และการใช้ดุลพินิจในการอนุญาตย่อมเป็นที่สุด เว้นแต่จะมีกฎหมายอนุญาตให้อุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงาน หรือคณะกรรมการอื่นต่อไปได้

จำนวนบุคคลซึ่งจะตั้งพรรคการเมืองได้

มาตรา ๓ กำหนดไว้สองประการกล่าวคือ

(๑) ถ้าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีจำนวนตั้งแต่ห้าร้อยคนขึ้นไป

(๒) ถ้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีจำนวนตั้งแต่สิบคนขึ้นไป

ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติพรรคการเมืองเข้า

สู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ได้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สูงกว่าราษฎร ผู้มีสิทธิเลือกตั้งข้าพเจ้าจึงใคร่ถือโอกาสนี้ชี้แจงเสียด้วย คือ ในต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศอังกฤษ พรรคการเมืองนั้นเดิมมีแต่พรรคการเมืองในรัฐสภา กล่าวคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งไปแล้ว ก็ไปรวบรวมกันเข้าพรรคการเมือง เพื่อจะดำเนินการในรัฐสภาร่วมกัน และมีสมาชิกบางคนได้รับเลือกตั้งไปแล้ว จึงตกลงใจว่า ตนจะเข้าพรรคการเมืองใดจึงจะดี การรวมกันของพรรคการเมืองก็เพื่อจะได้ดำเนินการในรัฐสภาร่วมกันอย่างเป็นกลุ่มก้อน โดยแยกเป็นฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านรัฐบาล การตั้งพรรคการเมืองนอกสภาเพิ่งเกิดมีขึ้นภายหลัง เมื่อจากกฎหมายเลือกตั้งขยายสิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎรกว้างขวางกว่าเดิม เป็นเหตุให้จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสูง

ขัน แต่ผู้ที่จะใช้สิทธิเลือกตั้งจะต้องมาจดทะเบียนจึงได้
คิดตั้งพรรคการเมืองนอกรัฐสภาขึ้นเป็นองค์การ ทำหน้า
ที่ในการจัดการจดทะเบียนการใช้สิทธิใน การ เลือกตั้งให้
แก่ราษฎรซึ่งนิยมในพรรคนั้น ๆ และในปัจจุบันนี้แม้พรรค
การเมืองจะมีพรรคการเมืองภายนอกรัฐสภา แต่ความ
สำคัญของพรรคการเมืองแต่ละพรรคย่อมอยู่ที่พรรคการ
เมืองภายในรัฐสภา เมื่อเป็นเช่นนี้ มาตรา ๓ น จึงให้
โอกาสแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะจัดตั้ง พรรค การ
เมืองได้ง่าย ๆ เพื่อจะได้มีพรรคการเมืองในรัฐสภาตาม
แบบอย่างที่เป็นอยู่ในต่างประเทศเสียโดยเร็ว อย่างไรก็ดี
โดยที่คำนึงว่าอาจมีราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งประสงค์จะตั้ง
พรรคการเมืองนอกรัฐสภาไปก่อน แล้วไปหาสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรมาเป็นสมาชิก หรือส่งสมาชิกไปแข่ง
ขันในการเลือกตั้งภายหลัง จึงได้มีบทบัญญัติให้ราษฎร
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีเสรีภาพในการ ตั้งพรรคการเมืองได้ด้วย

แต่ต้องมีจำนวน ๕๐๐ คนขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อแสดงว่าเป็น
พรรคการเมือง ที่มีราษฎร นิยม เป็น ปึกแผ่นแน่น หนา พอ
สมควร

สำหรับวันนี้หมดเวลาแล้ว

สวัสดิ์.

ตอนที่ ๒

บรรยายเมื่อ ๒๕ ตุลาคม ๒๔๕๘

ท่านผู้พังทลาย

เมื่อสองสัปดาห์มาแล้วข้าพเจ้าได้อธิบายพระราชบัญญัติพรรคการเมืองพ.ศ. ๒๔๕๘ มาบ้างแล้ว แต่ยังอธิบายไม่จบ สำหรับวันนี้จึงขอประทานโอกาสกล่าวต่อไป แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องใหม่ ขอสรุปข้อความที่ได้กล่าวมาแล้วเพื่อเตือนความจำอีกครั้งหนึ่ง คือในครั้งที่แล้วมาข้าพเจ้าได้เริ่มกล่าวถึงเหตุผลในการที่ต้องมีพระราชบัญญัติ พรรคการเมือง ทั้งๆที่รัฐธรรมนูญได้ให้เสรีภาพบริบูรณ์แก่บุคคลที่จะตั้งพรรคการเมือง ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอยู่แล้ว ฉะนั้น ยิ่งไม่มีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง บุคคลก็ยิ่งมีเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมืองมากขึ้น ซึ่งเหตุผลในการต้องมีพระราชบัญญัติพรรคการเมืองมีอยู่สองประการกล่าวคือ

(๑) เพื่อให้การจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย และมิให้ต้องหวาดเกรงว่าจะได้มีการนำกฎหมายว่าด้วยสมาคมมาใช้บังคับแก่พรรคการเมือง เพราะถ้าจะมีการนำกฎหมายว่าด้วยสมาคมมาใช้บังคับแก่พรรคการเมืองแล้ว การจดทะเบียนพรรคการเมืองในฐานเป็นสมาคมย่อมจะไม่ได้รับอนุญาต เพราะเป็นสมาคมการเมือง ครั้นจะตั้งพรรคการเมืองโดยไม่จดทะเบียนเป็นสมาคม ผู้ก่อตั้งและสมาชิกก็อาจถูกจับกุมฟ้องร้องหาว่าตั้งสมาคมโดยไม่จดทะเบียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรคการเมือง และ สมาคม อันย่อมมีลักษณะเหมือนกันทั้งรูปร่าง และ วิธีดำเนินการ และในต่างประเทศกฎหมาย ที่เขาใช้บังคับแก่ พรรค การเมืองได้แก่ กฎหมายว่าด้วยสมาคมธรรมดา เพราะเขายอมให้มีการตั้งสมาคมโดยเสรี ไม่ว่าจะเป็นสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือไม่ โดยเหตุนี้ถ้ามีพระราชบัญญัติ

พรรคการเมืองขึ้น กฎวิถีทางที่จะแยกพรรคการเมือง
ออกจากสมาคมได้ ผู้ที่ก่อตั้งพรรคการเมืองก็ดี เข้า
สมาชิกพรรคการเมืองก็ดี ย่อมได้รับหลักประกันจนมั่น
ใจได้ว่าจะไม่มีการนำกฎหมายว่าด้วย สมาคม มาใช้ บังคับ
แก่พรรคการเมือง ทุกคนก็ใช้เสรีภาพในการตั้งพรรค
การเมืองได้ภายในขอบเขต ที่ พระราช บัญญัติ พรรค การ
เมืองบัญญัติไว้

ต่อ จาก นั้น ข้าพเจ้าได้ กล่าว ว่า พระราช บัญญัติ
พรรคการเมืองไม่ได้นิยามว่าพรรคการเมืองคืออะไร จึง
ต้องเข้าใจความหมายของ พรรคการเมือง ตาม หลัก วิชา
คือหมายถึงคณะบุคคล ซึ่งรวบรวม กันขึ้นโดยมี ความ คิด
เห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคม ใน แนวทาง
ใหญ่ ๆ ตรงกัน และมีจุดประสงค์ที่จะดำเนินการในทาง
การเมืองร่วมกัน เพื่ออำนวยการปกครองประเทศ หรือ
จะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือที่จะเป็นพรรคการเมืองได้จะต้อง

ปรากฏว่า (๑) มีคณะบุคคล (๒) การที่รวบรวมกันเป็นคณะบุคคลเพราะมีความคิดเห็นในทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมในแนวทางใหญ่ ๆ ตรงกัน (๓) ความมุ่งหมายที่รวบรวมกันก็เพื่อดำเนินการในทางการเมืองร่วมกันเพื่ออำนวยการปกครองประเทศตามความคิดเห็นนั้น ๆ

ต่อจากนั้นข้าพเจ้าได้กล่าวถึงการจัดตั้งพรรคการเมือง โดยข้าพเจ้าได้กล่าวว่ากฎหมายบังคับให้จดทะเบียนเสียก่อนจึงจะถือว่าพรรคการเมืองได้เกิดขึ้นแล้ว หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ต่อเมื่อสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยรับจดทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว พรรคการเมืองจึงจะเกิดขึ้น เมื่อพูดถึงการจดทะเบียน บางท่านอาจเข้าใจผิดไปว่าหมายถึงการอนุญาต ความจริงการจดทะเบียนนั้นเป็นเพียงวิธีการรับรู้ของทางราชการ เท่านั้น เมื่อผู้มาขอจดทะเบียนมีรายการอันถูกต้องและปฏิบัติตาม

เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ เจ้าพนักงานต้องรับจด
ทะเบียนเสมอไป ต่างกับกรณีอนุญาตซึ่งกฎหมายให้
อำนาจเจ้าพนักงานที่จะใช้ดุลพินิจ โดยเจ้าพนักงานจะ
อนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้ ภายในขอบเขตที่กฎหมาย
บัญญัติไว้ ในคราวที่แล้วมาข้าพเจ้าได้กล่าวถึงเหตุผล
ในการที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองบังคับให้ต้องจด
ทะเบียน จึงขอถือโอกาสอธิบายไว้ด้วย การที่กฎหมาย
กำหนดให้จดทะเบียนนั้นก็เพื่อจะแยกพรรคการเมืองออก
จากสมาคมธรรมดาอย่างเด็ดขาด กล่าวคือจะเป็นพรรค
การเมืองก็ไปขอจดทะเบียนในฐานเป็นพรรคการเมือง
จะเป็นสมาคมก็ไปจดทะเบียนในฐานเป็นสมาคม หรือจะ
กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือคณะบุคคลใดจะเป็นพรรคการเมือง
หรือสมาคมรู้ได้โดยการจดทะเบียน และเมื่อจดทะเบียน
เป็นพรรคการเมืองแล้ว ก็ได้รับหลักประกันว่า จะไม่มี
การเอากฎหมายว่าด้วยสมาคมมาใช้บังคับแก่พรรคการ
เมือง

ใน ประการ สุดท้าย ข้าพเจ้า ได้ กล่าว ถึง จำนวน
บุคคลซึ่งจะตั้งพรรคการเมืองได้ ซึ่งกฎหมายแยกออก
เป็นสองประเภทคือ (๑) ถ้าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมี
จำนวนตั้งแต่ห้าร้อยคนขึ้นไป (๒) ถ้าเป็นสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรต้องมีจำนวนตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ในเรื่องนี้
ได้มีผู้วิพากษ์วิจารณ์กันมาก โดยได้วิพากษ์วิจารณ์เป็น
ทำนองให้อภิสิทธิแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือเมื่อ
คิดเทียบจำนวนสมาชิก หนึ่งคน เท่ากับ ผู้มีสิทธิ เลือก ตั้ง
๕๐ คน ความจริงพระราชบัญญัติพรรคการเมืองไม่ได้
มุ่งหมาย ที่จะให้อภิสิทธิ์ แก่สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร แต่
ประการใด การที่กำหนดไว้เช่นนั้นก็เพื่อจะให้เป็นไปตาม
แบบอย่างพรรคการเมืองในต่างประเทศเท่านั้น คือใน
ต่างประเทศนั้น พรรคการเมืองพรรคเดียวมีองค์การสอง
องค์การ คือพรรคการเมืองภายในรัฐสภาองค์การหนึ่ง
กับพรรคการเมืองภายนอกรัฐสภาอีกองค์การหนึ่ง เดิม

ทีเดียวพรรคการเมืองมีองค์การเดียว คือพรรคการเมือง
ในรัฐสภา กลาวคือสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งมาแล้ว ก
สมัครเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง ที่เรา เห็นด เห็น
ชอบในกำหนดนโยบาย หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรค
การเมืองก็เพื่อระดับการในรัฐสภาในลักษณะที่เป็นกลุ่ม
ก้อน แต่ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปกฎหมายเลือกตั้ง ทำให้
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีจำนวนมากขึ้น และกฎหมาย
กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาจดทะเบียน รายชื่อใน บัญชี
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จึงจะใช้สิทธิเลือกตั้งได้ พรรคการ
เมืองจึงจำเป็นต้องจัดตั้งองค์การหนึ่ง คือ พรรค การเมือง
ภายนอกรัฐสภาสำหรับเป็นธุระ ช่วยเหลือราษฎร ผู้มีสิทธิ
เลือกตั้งในการจดทะเบียน แต่ต่อมาพรรคการเมืองภาย
นอกรัฐสภาก็ได้ดำเนินการอย่างอื่นด้วย เช่นโฆษณาชัก
ชวนให้บุคคลมาเป็นสมาชิก ฝึกอบรมให้เข้าใจใน
กำหนดนโยบาย และเสนอชื่อบุคคลผู้สมควรจะส่งไป

เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคไปให้คณะกรรมการบริหารงานของพรรควินิจฉัย แต่แม้ในปัจจุบันนี้พรรคการเมืองภายในรัฐสภาก็ยังมีความสำคัญมากกว่าพรรคการเมืองภายนอกรัฐสภา เพราะพรรคการเมืองภายในรัฐสภาประกอบไปด้วยสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรล้วนๆ ความสำเร็จในทางการเมือง เช่น การสนับสนุนหรือค้านรัฐบาลย่อมอยู่ที่พรรคการเมืองภายในรัฐสภาทั้งสิ้น เพราะสมาชิกเป็นผู้มีสิทธิดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ โดยเหตุนี้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองจึงมีเจตนารมณ์ที่จะให้มีการก่อตั้งพรรคการเมืองภายในรัฐสภาเสียโดยเร็ว เพื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้แยกกันออกไปเป็นพรรค ฝ่าย สนับสนุนรัฐบาล และฝ่ายค้านรัฐบาลโดยถูกต้อง และมีระเบียบ กล่าวคือ สมาชิกฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลย่อมสนับสนุนรัฐบาล เพราะแน่ใจได้ว่ารัฐบาลจะเอากำหนดนโยบายของพรรคมาเป็น

นโยบายของรัฐบาล และบริหารราชการแผ่นดินตาม
นโยบายดังกล่าว สมาชิกพรรคฝ่ายค้านรัฐบาลย่อมค้าน
รัฐบาล เพราะเขาไม่นิยมใน กำหนด นโยบาย ของ รัฐบาล
และเขาเห็นว่ากำหนดนโยบายของพรรคการเมืองของเขา
ดีกว่า เขาจะพยายามชักจูงให้รัฐบาลรับเอา กำหนด
นโยบายของเขาไปดำเนินการ แม้ไม่ได้ทั้งหมดก็ให้ได้
บางส่วน ฉะนั้นเขาก็ต้องค้านรัฐบาลเพื่อแสดงว่านโยบาย
ของรัฐบาลใช้ไม่ได้ และในการค้านนี้พรรคการเมือง
ฝ่ายค้านรัฐบาลย่อมมีความรับผิดชอบ กล่าวคือถ้าโดย
การค้านนั้นรัฐบาลต้องลาออกไปตามวิถีทาง รัฐธรรมนูญ
เช่นเพราะรู้สึกว่าประชาชนไม่สนับสนุน พรรคการเมือง
ฝ่ายค้านย่อมพร้อมที่จะจัดตั้งรัฐบาลแทนที่ เมื่อมีพรรค
การเมืองภายในรัฐสภาเช่นนี้แล้ว การสนับสนุนและการ
ค้านรัฐบาลย่อมไม่เปะปะ จะสนับสนุนจะค้าน ก็มีจุด
ประสงค์ กล่าวคือเพื่อให้เป็นไปตามกำหนดนโยบายของ

พรรค โดยเหตุนี้ร่างพระราชบัญญัติพรรคการเมืองจึง
ต้องสนับสนุนให้มีการจัดตั้งพรรคการเมือง ภายในรัฐสภา
เสียโดยเร็วโดยให้จัดตั้งได้สดวก ปัญหาจึงเหลือแต่
เพียงว่าจะกำหนดจำนวนสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร เท่าใด
จึงจะเหมาะสม ในเรื่องนี้มีข้อที่จะต้องคิดคำนึงสองด้าน
ด้วยกันกล่าวคือ

(๑) ถ้ากำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรที่จะเข้าชื่อตั้งพรรคการเมืองได้ไว้มากเกินไป ก็
เท่ากับเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง
ตามรัฐธรรมนูญ และไม่เป็นประชาธิปไตย เฉพาะอย่าง
ยิ่งเมื่อในทางข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่ารัฐบาลมีสมาชิกประ-
เภทที่ ๑ สนับสนุนอยู่เป็นจำนวนมาก ฉะนั้น จำนวน
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งพระราชบัญญัติพรรคการ
เมืองกำหนดให้รวมกันก่อตั้งพรรคการเมืองได้ จึงต้อง
เป็นจำนวนที่สมาชิกที่ไม่ได้เป็นฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล อยู่ใน
เวลานั้นพอที่จะตั้งพรรคการเมืองภายในรัฐสภาได้

(๒) ถ้ากำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะตั้งพรรคการเมืองได้น้อยเกินไป เช่น ๓ คน ก็ให้ตั้งพรรคการเมืองได้ พรรคการเมืองก็อาจเกิดขึ้นเป็นดอกเห็ด ผลร้ายของการที่ประเทศมีพรรคการเมืองมากเกินไปย่อมเป็นที่ประจักษ์อยู่แล้ว คือถ้ามีพรรคการเมืองมากพรรคโดยไม่มีพรรคการเมืองใดมีเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดในรัฐสภาแล้ว การจัดตั้งรัฐบาลก็ต้องจัดตั้งในรูปรัฐบาลผสม (Coalition Government) ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ขาดเสถียรภาพ และต้องล้มลุกคลุกคลาน เพราะพรรคการเมืองที่รวมการจัดตั้งรัฐบาลนั้นอาจถอนการสนับสนุนเสียเมื่อใดก็ได้ ดังจะเห็นได้จากรัฐบาลฝรั่งเศสขณะนี้เป็นต้น นอกจากนั้นถ้ามีพรรคการเมืองมากพรรคราษฎรย่อมจะวินิจฉัยกำหนดนโยบายไม่ค่อยถูก เพราะความแตกต่างของกำหนดนโยบายไม่ชัดเจนเหมือนมีพรรคการเมืองน้อยพรรค ตัวอย่างเช่นประเทศอังกฤษ

ซึ่งมีพรรคการเมืองใหญ่เพียงสองพรรค คือพรรคคอนเซอร์เวทีฟกับพรรคเลเบอร์ รายฎรย่อมทราบความแตกต่างกันในกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน และสามารถเลือกได้ว่าจะสนับสนุนผ่ายใดให้มาจัดตั้งรัฐบาล ฉะนั้นเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นไปโดยราบรื่นโดยให้รัฐบาลมีเสถียรภาพพอสมควร และให้ราษฎรอยู่ในฐานะที่จะเข้าใจความแตกต่างกันในระหว่างกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองได้ จึงควรจะมีวิถีทางที่จะไม่ให้มีการก่อตั้งพรรคการเมืองมากพรรคเกินไป และวิถีทางอย่างหนึ่งในบรรดาวิถีทางย่อมมีให้มีพรรคการเมืองมากพรรคก็คือ กำหนดให้มีบุคคลมีจำนวนพอสมควรร่วมมือกัน จึงจะยอมให้ก่อตั้งพรรคการเมืองได้ ฉะนั้น เมื่อรัฐบาลได้พิจารณาโดยรอบคอบแล้ว จึงได้กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติ พรรคการเมือง ซึ่งเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรว่า อย่างน้อยต้องมีสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรสิบคนจึงจะยอมให้ตั้งพรรคการเมืองได้ และสภาผู้แทนราษฎรก็เห็นชอบด้วย

อย่างไรก็ดี ในต่างประเทศเมื่อพระราชบัญญัติเลือกตั้งให้สิทธิเลือกตั้งแก่ราษฎรโดยทั่วถึง (Universal suffrage) ราษฎรได้ก่อตั้งพรรคการเมืองภายในรัฐสภาขึ้นก่อน แล้วจึงตั้งพรรคการเมืองภายนอกรัฐสภา การตั้งพรรคการเมืองภายในรัฐสภานั้นย่อมจะตั้งได้เฉพาะเมื่อพรรคนั้น ๆ มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามสมควร แต่ก็ควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่มิใช่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งพรรคการเมืองได้ด้วย พระราชบัญญัติพรรคการเมืองได้คำนึงถึงข้อนี้ จึงยอมให้ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๆ พรรคการเมืองได้ แต่อย่างน้อยจะต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๐๐ คนขึ้นไป การที่ในกรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้จัดตั้งพรรคการเมือง พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดไว้ถึง ๕๐๐ คนนั้น ก็เพราะว่าพรรคการเมือง

ภายนอกรัฐสภานี้ยังไม่มีโอกาสดำเนินการในรัฐสภา ฉะนั้น การก่อตั้งจึงควรเป็นปึกแผ่นแน่นหนาพอสมควร เสียก่อน กล่าวคือผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนพอสมควรเห็นดีเห็นชอบในกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองซึ่งจะตั้งขึ้นแล้วจึงจะยอมให้ตั้งได้ ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่าพรรคการเมืองได้แก่ บุคคลซึ่งรวบรวมกันเพราะมีความคิดเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตรงกัน จึงได้รวบรวมกันขึ้นเพื่อดำเนินการในทางการเมืองร่วมกันโดยมีจุดประสงค์ที่จะอำนวยการปกครองประเทศ ฉะนั้น ถ้ามีผู้มีสิทธิเลือกตั้งถึง ๕๐๐ คน เห็นดีเห็นชอบในความคิดเห็นดังปรากฏในกำหนดโยบายของพรรค ก็นับว่าได้มีผู้นิยมพอสมควร สมควรจะให้ตั้งพรรคการเมืองได้

เมื่อพระราชบัญญัติพรรคการเมืองได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๐๐ คน ตั้งพรรคการเมืองภายนอกรัฐสภาได้ ก็เห็นได้ชัดว่าผู้ที่จะก่อตั้งพรรคการเมืองได้นั้

ต้องเป็นคนไทย หรือตามภาษากฎหมายเรียกว่า "ผู้มี
สัญชาติไทย" เพราะตามพระราชบัญญัติเลือกตั้ง เฉพาะ
ผู้ที่มีสัญชาติไทยเท่านั้นที่จะมีสิทธิเลือกตั้ง และการที่
พระราชบัญญัติพรรคการเมืองจำกัดลงไปว่า ต้องเป็นคน
ไทยจึงก่อตั้งพรรคการเมืองได้นี้ ก็เป็นการสมควร เพราะ
เสรีภาพในการตั้งพรรคการเมืองเป็นเสถียรภาพในทาง
การเมือง ซึ่งเกือบทุกประเทศได้หวงแหนไว้สำหรับคน
สัญชาติของตนเท่านั้น คนต่างด้าวชอบที่จะมาทำการค้า
ขายหรืออุตสาหกรรม แต่เขาจะมาเกี่ยวข้องกับการเมือง
ของประเทศไม่ได้ หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ เฉพาะ
ผู้มีสัญชาติของประเทศเท่านั้นจึงจะเล่นการเมืองได้

เมื่อได้กำหนดให้จดทะเบียนแล้ว ก็ต้องมีรายการ
ให้จดทะเบียน รายการที่กำหนดให้จดทะเบียนนี้ได้กำหนด
ไว้น้อยรายการ คือกำหนดไว้ ๕ รายการเท่านั้น ทั้งนี้
เพราะถ้ายิ่งกำหนดรายการมากรายการเท่าใด ก็ยิ่งขัน

ทอนเสริภาพในการตั้งพรรคการเมืองมากขึ้นเท่านั้น เช่น ถ้าพระราชบัญญัติพรรคการเมืองจะกำหนดรายการให้ระบุชื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ก็เป็นการบังคับให้พรรคการเมืองต้องมีคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองดำเนินการในนามของพรรคการเมืองไปในตัว ฉะนั้น ในการกำหนดรายการพรรคการเมืองเพื่อนำมาจดทะเบียนนี้จึงกำหนดเท่าที่จำเป็นจริง ๆ แต่พรรคการเมืองที่ประสงค์จะประกาศวิธีจัดการของตนโดยละเอียด ก็อาจกำหนดไว้ใน ข้อบังคับ ว่าด้วยวิธีจัดการ พรรคการเมืองได้ สำหรับรายการที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดให้นำมาจดทะเบียนมี ๕ รายการด้วยกันกล่าวคือ (๑) ชื่อของพรรคการเมือง (๒) กำหนดนโยบายของพรรคการเมือง (๓) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ของพรรคการเมือง (๔) ชื่อหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรคการเมือง และ (๕) ลายมือชื่อของผู้ตั้งพรรคการเมือง

นอกจากจะต้องนำรายการมาจดทะเบียนแล้ว พระราช-
บัญญัติพรรคการเมืองยัง กำหนดให้ส่งข้อบังคับ ว่าด้วยวิธี
จัดการ พรรคการ เมืองไปกับ คำขอ จด ทะเบียน สาม ฉบับ
ทั้งนี้ เพื่อให้ สำนักงานปลัด กระทรวงมหาดไทย เก็บไว้เป็น
หลักฐาน และเพื่อตรวจสอบว่าข้อบังคับเดิมนั้นฝ่าฝืน
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕
แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๙๕ หรือไม่ หรือฝ่าฝืน
บทกฎหมายอันเกี่ยวกับ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรม
อันดีของประชาชนหรือไม่

ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรได้มีสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรบางท่านข้องใจที่ กำหนดให้เอาแต่ชื่อหัว
หน้าพรรคการเมืองมาจดทะเบียน โดยอ้างว่าพรรคการ
เมืองอาจไม่มีหัวหน้าพรรค มีแต่คณะกรรมการบริหาร
พรรคก็ได้ จึงควรกำหนดให้จดทะเบียนชื่อคณะกรรมการ
บริหารพรรคแทนชื่อหัวหน้าพรรคการเมืองได้ กรรมาธิ-

การได้ชี้แจงว่าตามแบบอย่างในต่างประเทศ พรรคการเมืองก็ต้องมีหัวหน้าพรรคทั้งนั้น แต่พรรคการเมืองอาจมีข้อบังคับจำกัดอำนาจหัวหน้าพรรคอย่างไรก็ได้ แต่ในการติดต่อกับทางราชการหรือบุคคลภายนอกนั้น พรรคการเมืองต้องมีหัวหน้าพรรคสำหรับติดต่ออยู่เสมอ และหัวหน้าพรรคนี้จะเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองในทางแพ่งด้วย การกำหนดให้จดทะเบียนคณะกรรมการบริหารพรรคแทนหัวหน้าพรรคได้ กรรมการบริหารอาจมีจำนวนมากเกินไป การติดต่ออาจไม่สดวก คำชี้แจงของกรรมาธิการที่ว่าพรรคการเมืองต้องมีหัวหน้าพรรคนี้ ท่านผู้ฟังที่เคารพจะพิจารณาเห็นว่าเป็นความจริง การรณรงค์ในทางการเมืองของพรรคการเมืองก็เหมือนกับการทำสงครามซึ่งจะต้องมีแม่ทัพยุทธการทัพ ข้อนี้เป็นความจริงฉันใด พรรคการเมืองก็ต้องมีหัวหน้าพรรคคนหนึ่งสำหรับอำนวยการฉันนั้น.

สวัสดิ์

ตอนที่ ๓

บรรยายเมื่อ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๕๐

ท่านผู้พังทีเคารพ

ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงพระราชบัญญัติพรรคการเมืองมาสองครั้งแล้ว แต่ยังไม่จบ สำหรับวันนี้ข้าพเจ้าขอประทานโอกาสกล่าวต่อไป

ในคราวที่แล้วข้าพเจ้าได้กล่าวว่า พรรคการเมืองเกิดขึ้นได้โดยการที่สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยรับจดทะเบียนพรรคการเมือง แต่การจดทะเบียนพรรคการเมืองที่สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยนั้น ไม่ใช่เป็นการอนุญาต เพราะสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยไม่มีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจว่าไม่สมควรให้จดทะเบียน การจดทะเบียนนี้เหมือนกับการจดทะเบียนตั้งห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท จำกัด กล่าวคือถ้ามีรายการครบถ้วนถูกต้อง และรายการนั้นไม่

ขัดต่อรัฐธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๙๕ มาตรา ๓๕ หรือกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรม อันดีของประชาชนแล้ว สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยต้องยอมจดทะเบียนให้เสมอไป สำหรับรายการจดทะเบียนตั้งพรรคการเมืองนั้น พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกระบุไว้เพียงน้อยรายการ ทั้งนี้ เพื่อจะให้พรรคการเมืองมีเสรีภาพในการจัดกิจการภายในพรรคของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพราะถ้ากำหนดรายการให้นำพรรคการเมืองมาจดทะเบียนมาก ก็มีผลเป็นการบังคับโดยทางอ้อมให้พรรค การเมือง ต้อง ดำเนินการให้เป็นไปตามรายการนั้น ๆ เช่นถ้าจะบังคับให้พรรคการเมืองต้องจดทะเบียนชื่อคณะกรรมการบริหารพรรค ก็เท่ากับเป็นการบังคับให้พรรค การเมือง ต้องมีคณะ กรรมการบริหารพรรคเป็นต้น ซึ่งพรรคการเมืองที่เพิ่งจะเริ่ม

ก่อตั้งอาจจะยังไม่ประสงค์ให้มีคณะกรรมการบริหารพรรค
ก็ได้ จึงควรให้เป็นเรื่องภายในของพรรคการเมืองที่จะมี
คณะกรรมการบริหารพรรคหรือไม่ โดยไม่บังคับให้ต้อง
มาจดทะเบียนคณะกรรมการบริหารพรรค จากรายการ
๕ รายการ ที่พระราชบัญญัติพรรคการเมือง กำหนดไว้
ท่านผู้พิจารณาเห็นว่าเป็นสาระสำคัญของพรรคการ
เมืองต้องมีทั้งนั้น กล่าวคือ (๑) ชื่อพรรคการเมือง
(๒) กำหนดนโยบายของพรรคการเมือง (๓) ที่
ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ของพรรคการเมือง (๔) ชื่อ
ของหัวหน้าพรรคการเมือง และ (๕) ลายมือชื่อของ
ผู้ตั้งพรรคการเมือง

ลายมือชื่อของผู้ตั้งพรรคการเมืองนั้นต้องเป็นผู้มี
สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่หารอยคน
ขึ้นไป หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่สิบคนขึ้นไป
เพราะกฎหมายบังคับว่าบุคคลทั้งสองประเภทนั้น ต้องมี
จำนวนดังกล่าวจึงจะมาให้ตั้งพรรคการเมืองได้

นอกจากนี้ในการมาขอจดทะเบียนต่อสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย พรรคการเมืองต้องส่งข้อบังคับว่าด้วยวิธีการจัดการพรรคการเมืองไปกับคำขอจดทะเบียนด้วยสามฉบับ การที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองระบุให้ส่งข้อบังคับว่าด้วยวิธีการจัดการพรรคการเมืองไปกับคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองด้วยนั้น ก็เพราะสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ต้องพิจารณาว่ากำหนดนโยบาย ของพรรคการเมืองและข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองว่า จะขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ และกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่

มาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญบัญญัติว่า "บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญมิได้" ฉะนั้น เมื่อพระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดว่า กำ

หนดนโยบายของพรรคการเมือง และข้อบังคับ ว่าด้วย วิธี
จัดการพรรคการเมืองจะขัดกับมาตรา๓๕ของรัฐธรรมนูญ
ไม่ได้ จึงหมายความว่าในประเทศไทย พรรคการเมือง
จะมีกำหนดนโยบายและข้อบังคับว่าด้วย การจัดการ พรรค
การเมืองดังต่อไปนี้ไม่ได้คือ

(๑) จะเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ซึ่งหมายถึง
ชาติไทยไม่ได้ เช่นจะมีกำหนดนโยบายไม่รับรองความ
มีอยู่ของชาติไทย โดยมุ่งหวังจะนำลัทธิสากลนิยมมาใช้
ถือว่ารายฎรทั้งหลายไม่มีชาติ ไม่มีประเทศไม่ได้

(๒) จะเป็นปฏิปักษ์ต่อศาสนาไม่ได้ ศาสนา
ในที่นี้หมายถึงศาสนาทุกศาสนา ไม่จำกัดเฉพาะพระ
พุทธศาสนา เพราะการที่ห้ามมิให้เป็นปฏิปักษ์ต่อศาสนา
เช่นนี้ ก็เพื่อมิให้ก่อให้เกิดความยากหมางซึ่งกันและกัน

(๓) จะเป็นปฏิปักษ์ ต่อพระมหากษัตริย์
ไม่ได้ ทั้งนี้หมายความถึงพรรคการเมืองจะมีกำหนด

นโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อพระมหากษัตริย์ ในส่วน พระองค์ ก็ไม่ได้ และจะเป็นปฏิปักษ์ต่อพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นสถาบันของรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้เหมือนกัน เช่นพรรคการเมืองจะมีกำหนดนโยบายที่จะเปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นการปกครอง ระบอบ สาธารณรัฐ (Republic) ก็ไม่ได้ เพราะ การปกครอง ระบอบสาธารณรัฐมี ประธานาธิบดี เป็นประมุข การที่มีกำหนดนโยบาย ที่จะเป็นสาธารณรัฐซึ่งมีประธานาธิบดีเป็น ประมุขเช่นนั้นก็ หมายความว่าไม่ประสงค์จะให้มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขไปในตัว

(๔) จะเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้

การมีกำหนดนโยบาย เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หมายความถึงการมีกำหนดนโยบายเลิกล้างสถาบันรัฐธรรมนูญที่สำคัญ ๆ ต่าง ๆ เช่นโดยการเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นเผด็จการ หรือโดยเลิกสภาผู้แทนราษฎร คณะ

รัฐมนตรี และ ศาล เสียเป็นก่อน อย่างไรก็ดี โดยที่
รัฐธรรมนูญ เองได้มีมาตรา ๑๑๑ กำหนดให้แก้ไขเพิ่ม
เติมรัฐธรรมนูญได้ ฉะนั้น กำหนดนโยบายจะมีข้อเรียก
ร้องให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยวิถีทางรัฐธรรมนูญ
ก็ได้ แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องไม่ถึง
ขนาดที่จะเป็น "ปฏิวัติ" คือทำลายรัฐธรรมนูญเสีย
เสียทีเดียว เช่นถ้าไม่เห็นชอบที่จะมีสภานิติบัญญัติสภา
เดียว ก็อาจ กำหนดไว้ใน กำหนด นโยบาย ของ พรรค
การเมืองเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้
มีสภานิติบัญญัติสองสภาได้ แต่ถ้าถึงกับจะไม่ให้มีสภา
นิติบัญญัติเสียทีเดียว ก็เท่ากับเลิกล้มการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันเป็นสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ
ซึ่งเป็นที่เห็นได้ชัดว่าระยอมให้มีกำหนดนโยบายดังกล่าว
ไม่ได้เป็นอันขาด

การที่ พระราชบัญญัติ พรรคการเมือง ห้าม มิให้

กำหนดนโยบายของพรรคการเมือง และข้อบังคับว่าด้วย
วิธีจัดการพรรคการเมืองซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕
ที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ
รัฐธรรมนูญไม่ได้นั้น แสดงว่าพระราชบัญญัติพรรค
การเมืองได้นำเอาหลักที่ว่าประชาธิปไตยจะต้องมีวิถีทาง
ป้องกันตนเองมาใช้ ประชาธิปไตยจะยอมให้สัตรูมา
ทำลายประชาธิปไตยในรูปลักษณะของพรรคการเมืองไม่
ได้ ฉะนั้น แม้ผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองจะมีเสรีภาพที่จะ
กำหนด นโยบาย ของ พรรค การ เมืองได้ โดย บริบูรณ์ ก็ดี
แต่พรรคการเมือง ก็มิอาจ มีกำหนด นโยบาย เป็น สัตรู ต่อ
ประชาธิปไตยโดยกระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันต่าง ๆ
ซึ่งจำเป็น สำหรับ การปกครอง ระบอบ ประชาธิปไตย ตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คือชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ และ รัฐธรรมนูญได้

นอกจากนั้นกำหนดนโยบายและ ข้อบังคับ ว่าด้วย

วิธีการพรรคการเมืองที่ขัดกับกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนมิได้เช่นเดียวกัน กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้น มีตัวอย่าง เช่น กฎหมายลักษณะอาญา พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. ๒๔๙๕ เป็นต้น ความมุ่งหมายที่มิให้พรรคการเมืองมีกำหนดนโยบาย และข้อบังคับว่าด้วยวิธีการพรรคการเมืองขัดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนก็คือ พรรคการเมืองถึงแม้ตามพระราชบัญญัติพรรคการเมืองจะมิใช่เป็นนิติบุคคล แต่ก็เป็นคณะบุคคลซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกเป็นจำนวนมาก ซึ่งถ้าดำเนินการไปในทางที่ไม่ดีก็อาจเป็นภัยแก่ประเทศชาติได้มากกว่าบุคคลคนเดียวเป็นผู้กระทำ ฉะนั้น พระราชบัญญัติพรรคการเมืองจึงกำหนดไว้เป็นการตัดไฟที่ต้นลม เสีย

ที่เดียวว่า ถ้ากำหนดนโยบายหรือข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว ก็ไม่ยอมให้ตั้งพรรคการเมืองที่เดียวเมื่อพระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดไว้เช่นนี้ ก็ต้องกำหนดให้มีผู้พิจารณาว่า กำหนดนโยบายหรือข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองนั้น ต้องด้วยข้อห้ามดังกล่าวไว้หรือไม่ ซึ่งมีดังนี้

(๑) ในขั้นแรกสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้พิจารณาเอง และถ้าเห็นว่ากำหนดนโยบายหรือข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองต้องด้วยข้อห้ามดังกล่าว ก็ไม่ยอมจดทะเบียน ในชั้นนี้ผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองอาจปรองดองกับสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงมหาดไทย โดยแก้ไขกำหนดนโยบายหรือข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองเสียใหม่ มิให้เข้า

ลักษณะต้องห้ามก็ได้ เมื่อแก้ไขแล้วก็นำมาขอจด
ทะเบียนใหม่ได้

(๒) ในกรณีที่ผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองเห็นว่า
การที่สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ไม่ยอม
จดทะเบียนพรรคการเมืองนั้นเป็นการมิชอบ โดยกำหนด
นโยบายและข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการ พรรคการเมืองของ
เขามิได้ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ หรือกฎหมายอัน
เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชา
ชนแต่ประการใด ผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองก็มีสิทธิยื่นคำร้อง
ขอเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดว่าการไม่ยอมจดทะเบียน
ของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยเป็นไป
โดยไม่ชอบ และขอให้ศาลฎีกาสั่งให้จดทะเบียนต่อไป

เป็นธรรมดาที่ในการร้องขอให้ศาลฎีกาชี้ขาดนี้
จะต้องมีการพิจารณาเสียก่อน เพราะศาลจะต้องฟังความ
ทั้งสองฝ่าย คือทั้งฝ่ายผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองและทาง

ฝ่ายสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ในเรื่องนี้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองได้กำหนดให้ผู้ขอจดทะเบียนก่อตั้งพรรคการเมือง ยื่น คำร้อง ต่อ ศาลแพ่ง ซึ่งเป็นศาลชั้นต้น ทำนองเดียวกับเรื่องการคัดค้านการเลือกตั้ง และให้ศาลแพ่งดำเนินการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยไม่ชักช้า แล้วให้ศาลแพ่งรีบส่งสำนวนและความเห็นไปยังศาลฎีกา เพื่อวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อศาลฎีกาชี้ขาดให้จดทะเบียน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยต้องจดทะเบียนตามรายการที่ผู้ขอจดทะเบียนนำมาจดทะเบียนนั้น

การที่ พระราชบัญญัติ พรรคการเมือง กำหนดให้ศาลฎีกาเป็นผู้ชี้ขาดว่าควรจดทะเบียนพรรคการเมืองได้หรือไม่ ก็เพราะเห็นว่าศาลยุติธรรมเป็นคนกลาง ไม่พัวพันกับการเมือง และในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีก็เป็นอิสระ ไม่มีผู้ใดบังคับศาลยุติธรรมได้ ฉะนั้น ศาล

ยุติธรรมจึงอยู่ในฐานะที่จะให้ความยุติธรรมแก่ผู้ขอจด
ทะเบียนได้ดีกว่าจะมอบให้บุคคลหรือองค์การอื่นเป็นผู้
วินิจฉัยชี้ขาด และที่ให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดก็เพราะ
เป็นศาลสูงสุด

โดยที่การใช้เสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง
เป็นการใช้สิทธิในทางการเมือง พระราชบัญญัติพรรค
การเมืองจึงได้กำหนดว่าการดำเนินคดีขอให้ศาลฎีกา
วินิจฉัยชี้ขาดว่าจะควรให้จดทะเบียนหรือไม่ ไม่ต้องเสียค่า
ธรรมเนียมศาล ทั้งนี้เพื่อมิให้ผู้ก่อตั้งพรรคการเมือง
ประสบอุปสรรคเกี่ยวกับการเสียค่าธรรมเนียมศาล

เมื่อสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย
ได้จดทะเบียนการก่อตั้งพรรคการเมืองแล้ว พระราช
บัญญัติพรรคการเมืองกำหนดให้นำเอากำหนดนโยบาย
ของพรรคการเมืองประกาศในราชกิจจานุเบกษา ส่วน
ข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมือง ไม่ต้องประกาศ

เพราะข้อบังคับว่าด้วยวิธีการพรรคเป็นเรื่องภายในของพรรคการเมืองเอง

ความมุ่งหมายที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดให้นำเอากำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ได้จดทะเบียนแล้วมาประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น ก็เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ประชาชนทราบว่าพรรคการเมืองได้ก่อตั้งขึ้นแล้วโดยชอบด้วยกฎหมาย บุคคลย่อมสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยไม่ต้องหวาดกลัวว่าจะมีผิดทางอาญาฐานเป็นสมาชิกของสมาคมที่ไม่ได้จดทะเบียน

(๒) ให้ประชาชนทราบกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองอย่างถูกต้องแน่นอน เพื่อเขาจะได้ตัดสินใจว่าจะควรสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดหรือไม่ หรืออย่างน้อยในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งหน้าซึ่งจะได้กระทำในเวลาอีกหนึ่งปีเศษนี้ เขาจะลงคะแนนเสียงสนับ

สนุนพรรคการเมืองใด ทั้งนี้ เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไป
โดยคำนึงถึงกำหนดนโยบายยิ่งกว่าตัวบุคคลผู้สมัครเข้า
เลือกตั้ง อันเป็นวิถีทางประชาธิปไตย ซึ่งบุคคลควร
สนับสนุน พรรค การเมือง ที่ เขา เห็น ชอบ ด้วยใน กำหนด
นโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคม

เรื่องคำอธิบายพระราชบัญญัติพรรคการเมืองยัง
มียังไม่จบ ครั้งหน้าข้าพเจ้าจะได้ขอโอกาสกล่าวถึง
เรื่องนี้ต่อไป สำหรับวันนี้หมดเวลาแล้ว.

สวัสดิ์

ตอนที่ ๔

บรรยายเมื่อ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๘๘

ท่านผู้พังทีเคารพ

เมื่อคราวที่แล้วมาข้าพเจ้าได้กล่าวถึงข้อจำกัดสิทธิในการตั้งพรรคการเมือง กล่าวคือพรรคการเมืองจะมีกำหนดนโยบาย (Party Program) หรือข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมือง ตลอดจนข้อความที่เปลี่ยนแปลงกำหนดนโยบาย หรือข้อบังคับที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญไม่ได้ ทั้งจะฝ่าฝืนบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ไม่ได้ด้วย

สำหรับข้อห้ามที่ไม่ให้กำหนดนโยบายของพรรคการเมือง หรือข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญนั้น หมาย

ความว่ากำหนดนโยบายหรือข้อบังคับดังกล่าว จะมี
ข้อความเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
และรัฐธรรมนูญไม่ได้ เช่นจะมีกำหนดนโยบายดำเนิน
การให้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบเผด็จการ ซึ่ง
เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือให้ประเทศไทยเป็น
สาธารณรัฐ ซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อพระมหากษัตริย์ไม่ได้
ความหรืองข้อห้ามนี้ได้มีอยู่ในรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ อยู่
แล้ว การที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองอ้างถึงรัฐธรรม-
นูญมาตรา ๓๕ อีก ก็เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้นเท่านั้น
และความมุ่งหมายของมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญก็คือ
เพื่อจะให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ว่า ประชาธิปไตยย่อม
จะต้องปกป้องรักษาตนเอง ฉะนั้น รัฐธรรมนูญประชา-
ธิปไตยจึงต้องรักษาสถาบันต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญหรือ
ของประชาชนไว้ มิให้สัตรูของประชาธิปไตยเอาเครื่อง
มือของประชาธิปไตย (คือพรรคการเมือง) มาใช้ทำลาย
ประชาธิปไตยเสียเอง

ส่วนข้อห้ามที่ไม่ให้กำหนด นโยบาย ของ พรรค
การเมือง หรือข้องคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมือง
ขัดต่อกฎหมายอันเกี่ยวกับ ความสงบเรียบร้อย หรือศีล-
ธรรมอันดีของประชาชนนั้น ก็เพราะพรรคการเมืองควร
จะเป็นวิถีทางให้เข้าสู่ประชาธิปไตย และในระบอบประชา-
ธิปไตย ประชาชนมีหน้าที่เคารพต่อกฎหมายของบ้าน
เมือง หน้าที่นี้บัญญัติไว้ชัดแจ้งในรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น
จึงเห็นได้ในตัวเองว่า จะยอมให้พรรคการเมืองซึ่งเป็น
คณะบุคคล ฝ่าฝืนกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนไม่ได้เป็นอันขาด

พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดให้สำนัก
งานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้วินิจฉัย ถ้า
เห็นว่าต้องด้วยข้อห้ามดังกล่าวมานี้แล้ว ก็มีอำนาจที่จะ
ไม่จดทะเบียนให้ พรรคการเมืองก็เป็นอันไม่ได้ตั้ง เพราะ
จะถือว่าพรรคการเมืองได้เกิดขึ้นแล้วก็ต่อเมื่อสำนักงาน

ปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ได้จดทะเบียนให้แล้ว อย่างไรก็ดี ถ้าผู้ก่อตั้งพรรคการเมือง เห็นว่าสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย สั่งผิดพลาด ก็มีสิทธิยื่นคำร้องขอเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดการไม่ยอมจดทะเบียนว่าเป็นไปโดยชอบหรือไม่ ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาล

สำหรับวันนี้ ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงสิทธิที่จะขอเปลี่ยนแปลงกำหนดนโยบายและข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองต่อไป ตามปรกติพรรคการเมืองย่อมไม่เปลี่ยนกำหนดนโยบายง่าย ๆ เพราะกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองนั้น ผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองได้เขียนมาอย่างรอบคอบ โดยอาศัยความคิดเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมเป็นรากฐาน ซึ่งความคิดเห็นนี้ย่อมไม่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ๆ นอกจากนี้กำหนดนโยบายของ

พรรคการเมืองถือเสมอนเป็นคำมั่นสัญญาซึ่งพรรคการเมืองให้ไว้ต่อประชาชน กล่าวคือถ้าพรรคการเมืองได้มีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลหรือมีโอกาสร่วมมือกับพรรคการเมืองอื่นจัดตั้งรัฐบาล ก็จะต้องพยายามเอากำหนดนโยบายของตนมาเป็นนโยบายของรัฐบาล อย่างไรก็ดีเมื่อเหตุการณ์บ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปหรือเมื่อมีปัญหาเฉพาะหน้าอันเป็นปัญหาสำคัญซึ่งพรรคการเมืองจะต้องคิดแก้ไข ก็อาจทำให้จำต้องเปลี่ยนแปลงกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไปบ้าง เพื่อให้กำหนดนโยบายเหมาะสมกับกาลสมัย ในเรื่องข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองก็เช่นเดียวกัน พรรคการเมืองอาจเติบโตขึ้นโดยการมีสมาชิกมากขึ้น วิธีจัดการตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับอาจปรากฏภายหลังว่าไม่เหมาะสม ฉะนั้น พรรคการเมืองอาจจำต้องแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองใหม่ก็ได้ ฉะนั้น จึงต้องมีวิธีการให้

พรรคการเมืองเปลี่ยนแปลงกำหนดนโยบาย หรือข้อบังคับ
ว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองได้ ในเรื่องการเปลี่ยน
แปลงและการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวนั้น พระราชบัญญัติ
พรรคการเมืองได้กำหนดไว้เช่นเดียวกัน คือต้องนำมา
ขอจดทะเบียนต่อ สำนักงาน ปลัดกระทรวง กระทรวง
มหาดไทย และสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง
มหาดไทยต้องดูว่า ข้อ ความ ของ กำหนด นโยบาย ที่ ขอ
เปลี่ยนแปลงหรือข้อบังคับที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม ข้อบังคับ ว่า
ด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองนั้น ขัดต่อ รัฐธรรมนูญ
มาตรา ๓๕ หรือขัดต่อกฎหมายอันเกี่ยวกับ ความสงบ เรียบ
ร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่
ผ่านก็ยอมจดทะเบียนให้ ถ้าเห็นว่าผ่านก็ปฏิเสธ ซึ่ง
ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่พอใจ ก็อาจทำ คำร้อง เพื่อให้
ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดว่า การไม่ยอมจดทะเบียนของ
สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยเป็นไปโดย

ชอบหรือไม่ ถ้าศาลฎีกาสั่งอย่างไรก็ต้องเป็นไปอย่างนั้น ในกรณีที่ได้จดทะเบียนข้อความที่เปลี่ยนแปลงกำหนดนโยบายกฎหมายบังคับให้สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ประกาศข้อความที่เปลี่ยนแปลงนั้นในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้ประชาชนทราบ ส่วนข้อบังคับที่แก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมืองนั้นไม่ต้องนำมาประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพราะเป็นเรื่องภายในของพรรคการเมือง

การเลิกพรรคการเมือง

พรรคการเมืองอาจเลิกเองได้ พระราชบัญญัติพรรคการเมืองไม่ได้กำหนดวิธีเลิกพรรคการเมืองไว้ ทั้งนี้เพราะประสงค์จะให้เสรีภาพสมาชิกพรรคการเมืองที่จะกำหนดว่า กรณีใดบ้างที่พรรคการเมืองนั้น ๆ เป็นอันเลิก โดยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองที่จะต้องกำหนดไว้ในข้อบังคับว่า พรรคการเมืองจะเลิกไปในกรณี

ใด ในกรณีที่ข้อบังคับว่าด้วยวิธีการพรรคการเมืองไม่ได้กำหนดกรณีเลิกพรรคการเมืองไว้ พรรคการเมืองก็เลิกกันได้โดยมติของที่ประชุมสมาชิกพรรคการเมือง ในกรณีเลิกพรรคการเมือง พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดให้นำมาจดทะเบียน และกำหนดให้สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยประกาศการเลิกพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน ผู้ใดที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น หรือเป็นเพียงผู้สนับสนุน (Supporters) จะได้พิจารณา กำหนด นโยบาย ของ พรรค การ เมือง อัน สำหรับเป็นข้อวินิจฉัยในการลงคะแนนเลือกตั้ง คราวหน้าต่อไป

กรณีปรกติที่พรรคการเมืองต้องเลิกไปก็คือ การเสื่อมความนิยมของประชาชนจนจะตั้งอยู่ต่อไปก็ไม่มีประโยชน์ ข้อควรสังเกตว่าพรรคการเมืองย่อมมีวันรุ่ง

เรืองและทรุดโทรม เช่นพรรคลิเบอร์รัลของอังกฤษ เคย
มีเสียง ข้างมาก จนได้จัดตั้ง รัฐบาล มาแล้ว แต่บัดนี้
ราษฎรอังกฤษไม่นิยมและพรรคนี้มีสมาชิกใน สภา ผู้แทน
ราษฎรเพียง ๖ – ๗ คนในขณะนี้ ส่วนพรรคเลเบอร์ของ
อังกฤษเมื่อแรกก่อตั้งก็มีสมาชิกเพียงเล็กน้อย แต่ใน
ขณะนี้เป็นพรรคการเมืองใหญ่ถึงกับ ผลัดเปลี่ยน กับ พรรค
คอนเซอร์เวตีฟมาจัดตั้งรัฐบาล หรือจะกล่าวอีกอย่าง
หนึ่งก็คือเข้ามาแทนที่พรรคลิเบอร์รัลเดิม ฉะนั้น พรรค
การเมืองในประเทศไทยบางพรรคก็อาจเลิกไปเอง ถ้าหาก
ราษฎรเสื่อมความนิยม

การเพิกถอนการจดทะเบียน

การเพิกถอนการจดทะเบียนเป็นกรณีที่พรรคการ
เมืองต้องถูกสั่งให้เลิกไปโดยไม่สมัครใจ จึงต่างกับกรณี
การเลิกพรรคการเมือง ซึ่งเป็น กรณี เลิก พรรค การ เมือง
โดยความสมัครใจดังกล่าว ข้างต้น ศาล ที่ มีอำนาจ

พิจารณาพิพากษาคดีแพ่งเป็นผู้มีอำนาจสั่งเพิกถอนการจด
ทะเบียนตามคำขอของพนักงานอัยการ ในเมื่อปรากฏว่า

(๑) พรรคการเมืองกระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อ
ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์หรือรัฐธรรมนูญ เช่นประ
ชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาเลิกล้างศาสนาเป็นต้น

(๒) พรรคการเมือง กระทำการฝ่าฝืนบทกฎ-
หมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ
ประชาชน เช่นประชุมสมาชิกเพื่อปฏิวัติเป็นต้น นอกจาก
สมาชิกที่เข้าร่วมประชุม จะมีความผิดต่อกฎหมายลักษณะ
อาญาเป็นการเฉพาะตัวแล้ว พรรคการเมืองอาจถูกศาล
เพิกถอนการจดทะเบียนได้

(๓) พรรคการเมืองละเว้นไม่จดทะเบียนให้ถูก
ต้องตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ซึ่งหมายถึง
พรรคการเมืองได้จดทะเบียนถูกต้องตามพระราชบัญญัติ
พรรคการเมืองมาแล้ว แต่ภายหลังได้มีการเปลี่ยนแปลง

รายการที่ต้องจดทะเบียน เช่นเปลี่ยนตัวหัวหน้าพรรค
หรือเปลี่ยนแปลงกำหนดนโยบายของพรรคนั้นก็ดี หรือ
ภายหลังแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรค
การเมืองก็ดี พรรคการเมืองมิได้มาขอจดทะเบียนราย
การที่เปลี่ยนแปลง หรือข้อบังคับที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมตาม
ที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองบังคับไว้

(๔) พรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนมาตรา
๑๑ แห่งพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ซึ่งได้แก่การ
ดำเนินกิจการอย่างอื่นนอกจากกิจการของพรรคการเมือง
หรือดำเนินกิจการอันใดอันมิใช่เพื่อให้เป็นไปตามกำหนด
โยบายของพรรคการเมือง หรือรับเงินค่าบำรุงหรือค่า
ธรรมเนียมจากสมาชิกเกินกว่าที่กฎหมายอนุญาต คือ
เก็บเงินค่าบำรุงเกินกว่าเดือนละหนึ่งร้อยบาท หรือครั้ง
เดียวเกินกว่าห้าพันบาท หรือเก็บค่าธรรมเนียมอื่นครั้ง
เดียวเกินกว่าหนึ่งร้อยบาท

ข้อควรสังเกตมีว่า ถ้าพนักงานอัยการร้องขอ
และศาลเห็นว่าพรรคการเมืองกระทำการดังกล่าวในข้อ
(๑) ข้อ (๒) ข้อ (๓) หรือข้อ (๔) แล้ว ศาล
ต้องสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนพรรคการเมืองเสมอไป
ศาลไม่มีอำนาจใช้ดุลพินิจ ข้อนี้ต่างกับพนักงานอัยการ
กล่าวคือแม้จะปรากฏว่าพรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืน
ข้อห้ามดังกล่าว แต่พนักงานอัยการย่อมมีอำนาจที่จะใช้
ดุลพินิจที่จะร้องหรือไม่ร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนการจด
ทะเบียน เช่นถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการที่พรรคการ-
เมืองละเว้นไม่จดทะเบียนให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติ
พรรคการเมือง แต่เป็นกรณีเล็กน้อย และเกิดขึ้นเพราะ
ความหลงลืม พนักงานอัยการมีอำนาจไม่ใช้สิทธิร้องขอ
ให้ศาลสั่งเพิกถอนการจดทะเบียน และอาจแนะนำสำนัก
งานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ให้แนะนำให้พรรค
การเมืองมาจดทะเบียนเสียให้ถูกต้องก็ได้ การที่พระราช

บัญญัติ พรรค การเมืองไม่ได้ ให้อำนาจ แก่ ศาล ที่ จะใช้ตุลพินิจเสียเลย คือถ้าปรากฏว่าพรรคการเมืองฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าวและพนักงานอัยการร้องขอ ศาลต้องสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนพรรคการเมืองเสมอไป ทั้งนี้ก็เพราะจะไม่ให้ศาลยุติธรรมพัวพันกับ ปัญหาใน ทางการเมือง เพราะถ้าจะให้ศาสยุติธรรมมีอำนาจใช้ตุลพินิจในเรื่องนี้ ก็จะมีทั้งฝ่ายที่พอใจและฝ่ายที่ไม่พอใจ คำสั่งของศาลนั้น ๆ ฝ่ายที่ไม่พอใจก็จะนำไปวิพากษ์วิจารณ์ไปในทำนองว่า ศาลยุติธรรมเล่นการเมือง ศาลควรจะเพิกถอนการจดทะเบียน แต่ศาลกลับไม่เพิกถอนการจดทะเบียน การวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าว ซึ่งอาจทำให้ศาลยุติธรรมขาดความเคารพนับถือได้ ส่วนพนักงานอัยการเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายบริหาร ย่อมอยู่ในข่ายแห่งการวิพากษ์วิจารณ์ได้ ในกรณีที่พนักงานอัยการไม่ใช้อำนาจร้องขอต่อศาลทั้ง ๆ ที่ปรากฏว่าพรรคการเมืองกระทำการ

ฝ่าฝืนข้อห้าม อาจมีการวิพากษ์วิจารณ์ หรือยิบยื่น
ผู้บังคับบัญชาของพนักงานอัยการ อาจแนะนำให้พนักงาน
อัยการร้องขอต่อศาลก็ได้ เพราะการขอเพิกถอนการจด
ทะเบียนพรรคการเมืองเป็นคดีแพ่ง ไม่มีกฎหมายวาง
ขอบเขตจำกัดอำนาจไว้เหมือนดังคดีอาญาตามที่บัญญัติ
ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การที่ให้
ดุลยพินิจแก่อัยการไว้บ้างเป็นการสมควร เพราะอาจมี
การฝ่าฝืนข้อห้ามอันมีลักษณะเป็นการเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้

ในกรณีที่ศาลเพิกถอนการจดทะเบียน พรรค การ
เมือง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ต้อง
ประกาศเพิกถอนการจดทะเบียนพรรคการเมืองในราชกิจ-
จานุเบกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบทั่วไปว่าพรรค
การเมืองถูกเพิกถอนการจดทะเบียน และหมดสภาพ
แห่งการเป็นพรรคการเมืองแล้วจะได้ไม่เข้าใจผิด.

สวัสดิ.

ตอนที่ ๕

บรรยายเมื่อ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๖๘

ท่านผู้พิงทิเคารพ

ในคราวที่แล้วมาข้าพเจ้าได้กล่าวถึงกรณีที่พรรคการเมืองเปลี่ยนแปลงกำหนดนโยบาย (Party program) และกรณีที่แก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมือง ว่าจะต้องนำมาขอจดทะเบียนต่อสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงมหาดไทย โดยวิธีเดียวกันกับการขอจดทะเบียนก่อตั้งพรรคการเมือง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย จะต้องจดทะเบียนให้เสมอไป เว้นแต่กำหนดนโยบายที่ขอเปลี่ยนแปลงหรือข้อบังคับที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ หรือบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อย่างไรก็ดีถ้าสำนักงานปลัดกระทรวง

กระทรวงมหาดไทย ไม่ยอมาดโดยอ้างว่าขัดต่อบทบัญญัติดังกล่าว หัวหน้าพรรคการเมืองอาจทำคำร้องขอเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดว่า การไม่ยอมจดทะเบียนเป็นไปโดยชอบหรือไม่ เมื่อศาลฎีกาชี้ขาดอย่างไรแล้ว สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลฎีกา

ต่อจากนั้นข้าพเจ้าได้กล่าวถึงกรณีที่ความเป็นพรรคการเมืองสิ้นสุดลง ซึ่งมีได้สองกรณี คือ

(๑) มีการเลิกพรรคการเมือง ซึ่งเมื่อพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ ไม่ได้มีบทบัญญัติกล่าวถึงการเลิกพรรคการเมืองไว้ การเลิกพรรคการเมืองจึงเป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการเมือง

(๒) การเพิกถอนการจดทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งเป็นกรณีที่พนักงานอัยการร้องต่อศาลว่าพรรคการเมือง

(ก) พรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา

๓๕ ของรัฐธรรมนูญ คือ กระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ (ข) กระทำการฝ่าฝืนบทกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (ค) ละเว้นไม่จดทะเบียนให้ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ หรือ (ง) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๑๑ คือ กระทำกิจการเกินกว่าที่พรรคการเมืองจะมีสิทธิที่จะกระทำได้ และศาลสั่งให้เพิกถอนการจดทะเบียนตามคำร้องขอของพนักงานอัยการ ขอความรวดเร็วว่าการเพิกถอนการจดทะเบียนไม่มีผลย้อนหลัง คือ ความเป็นพรรคการเมืองสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนเป็นต้นไป

สำหรับวันนี้ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงวิธีดำเนินการในเมื่อความเป็นพรรคการเมืองสิ้นสุดลง คือเมื่อมีการเลิกพรรคการเมืองหรือมีการเพิกถอนการจดทะเบียนพรรคการเมืองต่อไป ซึ่งมีดังนี้

(๑) จะต้องมีการชำระบัญชี เพราะพรรคการเมืองอาจเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ของสมาชิกของพรรคการเมืองเอง หรือบุคคลภายนอกก็ได้ ฉะนั้น จึงควรจะชำระสะสางการเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ให้เสร็จสิ้นกันไป

(๒) พระราชบัญญัติพรรคการเมือง ให้อำนาจคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินในอันที่จะชำระบัญชีเป็นการเพิ่มอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินขึ้นอีกอย่างหนึ่งนอกเหนือจากที่มีอยู่แล้วตามกฎหมาย เพราะคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจตรวจสอบบัญชีกระทรวงทบวงกรม หรือองค์การรัฐบาลตามที่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ฉะนั้น เพื่อจะให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินชำระบัญชีพรรคการเมืองซึ่งเป็นเรื่องของเอกชนโดยแท้ พระราชบัญญัติพรรคการเมืองจึงต้องกำหนดอำนาจหน้าที่นี้ไว้เป็นพิเศษ

(๓) ผลของการชำระบัญชีอาจเป็นไปได้อย่างใดอย่างหนึ่งในสองอย่างนี้คือ

ก. ไม่มีสินทรัพย์เหลือเลย โดยพรรคการเมือง
มีสินทรัพย์ไม่พอจ่าย หรือจ่ายพอชำระหนี้สินพอดี ใน
กรณีเช่นว่านี้ก็ไม่จำต้องดำเนินการอย่างไร

ข. ถ้ามีสินทรัพย์เหลืออยู่ก็ต้องจัดการอย่างใด
อย่างหนึ่ง เพราะเมื่อความเป็นพรรคการเมืองสิ้นสุดลง
แล้ว สินทรัพย์ก็จะไม่มีเจ้าของ ฉะนั้น พระราชบัญญัติ
พรรคการเมืองจึงกำหนดไว้ดังนี้ คือถ้าข้อบังคับว่าด้วย
วิธีจัดการพรรคการเมืองกำหนดไว้ว่า ถ้าพรรคการเมือง
เลิกหรือถูกเพิกถอนการจดทะเบียนให้สินทรัพย์ตกเป็น
ขององค์การสาธารณกุศลใด คณะกรรมการตรวจเงิน
แผ่นดินก็ต้องโอนทรัพย์สินที่เหลืออยู่ไปให้แก่องค์การ
สาธารณกุศลนั้น ในกรณีที่ข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการ
พรรคการเมืองไม่ได้กำหนดให้สินทรัพย์ที่เหลือตกไปยัง
องค์การสาธารณกุศลใดๆ พระราชบัญญัติพรรคการ
เมืองก็ได้กำหนดให้สินทรัพย์ที่เหลือตกเป็นของรัฐ ใน

ทางปฏิบัติคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ก็ต้องโอนสิน
ทรัพย์ที่เหลือนั้นไปให้แก่กระทรวงการคลัง

ข้อควรสังเกตมีว่า ข้อบังคับ ว่าด้วยวิธีจัดการ ของ
พรรคการเมือง ได้แต่กำหนดว่าในกรณีมีการเลิกหรือ
เพิกถอนการจดทะเบียนพรรคการเมือง ให้สินทรัพย์ของ
พรรคการเมือง ตกไป ยังองค์การสาธารณกุศล เช่น สภา-
กาชาดไทยเท่านั้น จะกำหนดให้สินทรัพย์ที่เหลือตกเป็น
ของเอกชนหรือนิติบุคคลที่ไม่ใช่องค์การ สาธารณกุศลไม่
ได้ เพราะสินทรัพย์ของพรรคการเมืองนั้นเป็นของกลาง
ของสมาชิกพรรคการเมืองทุกคน ซึ่งเมื่อความเป็นพรรค
การเมืองสิ้นสุดลงแล้ว ก็ไม่ควรจะให้สินทรัพย์ของพรรค
การเมืองตกเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของบุคคลใดๆ ฉะนั้น
กฎหมายจึงบังคับว่าข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการพรรคการ
พรรคการเมืองต้องกำหนดให้ตกเป็นขององค์การสาธารณ
กุศลเสมอไป จะกำหนดเป็นอย่างอื่นไม่ได้ พรรคการ

เมืองได้แต่เลือกองค์การสาธารณกุศลองค์การใดองค์การหนึ่ง หรือหลายองค์การที่ตนพอใจเท่านั้น

ต่อไปนี้ ข้าพเจ้า จะขอ กล่าวว่าสิน ทรัพย์ ของ พรรคการเมืองมาจากไหน ก่อนอื่นควรทำความเข้าใจว่าพรรคการเมืองไม่ใช่นิติบุคคล การที่พรรคการเมืองไม่ใช่นิติ บุคคลนี้ มี ทั้ง การได้ ประโยชน์ และเสีย ประโยชน์ แก่พรรคการเมือง การได้ประโยชน์ก็คือเมื่อไม่ใช่เป็นนิติบุคคล วิธีจัดการพรรคการเมืองก็เป็นเรื่องภายใน ไม่จำต้องเปิดเผยแก่บุคคลภายนอก อย่างนิติบุคคลเช่นบริษัทและสมาคมเป็นต้น ซึ่งจะต้องเปิดเผยเอกสารแก่บุคคลภายนอก ฉะนั้น ถ้าจะให้พรรคการเมืองเป็นนิติบุคคลแล้ว ก็จะต้อง มีบท บัญญัติ ของ กฎหมายกำหนดวิถี ทางที่ บุคคล ภายนอก เข้า ตรวจ เอก สาร ของพรรคการเมืองได้ตามสมควร ซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพของพรรคการเมือง นอกจากนี้ถ้าจะให้พรรคการเมืองเป็น

นิติบุคคลแล้ว ก็จะต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วย
วิธีการพรรคการเมืองอย่างสมาคมให้เป็นระดับเดียวกัน
ซึ่งจะเป็นการจำกัดเสรีภาพของพรรคการเมืองมิให้
กำหนดวิธีการพรรคการเมืองได้ตามที่สมาชิกพรรค
การเมืองเห็นว่าเหมาะสม แต่การที่พระราชบัญญัติ
พรรคการเมืองไม่ได้กำหนดให้พรรคการเมืองเป็นนิติ-
บุคคลนั้น ก็มิใช่เสียเหมือนกัน คือถ้าเป็นนิติบุคคลแล้ว
พรรคการเมืองก็จะมีความเป็นอยู่ต่างหากจากสมาชิก
และย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบัญญัติทั้ง
ปวงแห่งกฎหมาย ภายในขอบวัตถุที่ประสงค์ของตนดังมี
กำหนดไว้ในข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง และภายในบังคับ
แห่งกฎหมายและขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล นิติ-
บุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เหมือนบุคคลธรรมดา เว้น
เสียแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งว่าโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้
เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น เมื่อพรรคการเมืองมิได้

เป็นนิติบุคคลก็มิได้รับประโยชน์ดังกล่าว อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติพรรคการเมืองก็ได้กำหนดว่า แม้พรรคการเมืองจะไม่เป็นนิติบุคคล แต่ก็ควรมีสภาพเป็นกึ่งนิติบุคคล คือควรให้พรรคการเมืองเป็นเจ้าของทรัพย์สินและดำเนินกิจการของพรรคการเมืองได้บ้าง กล่าวคือควรจะมีทรัพย์สินซึ่งเป็นของกลาง สำหรับสมาชิกพรรคการเมือง จะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน และควรจะให้ดำเนินการร่วมกันในนามของพรรคการเมืองได้ ฉะนั้น พระราชบัญญัติพรรคการเมืองจึงให้สิทธิแก่พรรคการเมืองดังนี้

(๑) สิทธิทั่วไป ซึ่งได้แก่สิทธิดำเนินกิจการของพรรคการเมือง กล่าวคือกิจการใดที่พรรคการเมืองจะต้องปฏิบัติตามปรกติ เพื่อพรรคการเมืองจะได้ดำรงตนและพัฒนาการต่อไป กิจการนั้น ๆ พรรคการเมืองก็ทำได้ สำหรับประเทศไทยที่พรรคการเมืองเพิ่งจะตั้งขึ้น ก็ก็จะต้องดประเพณีที่พรรคการเมืองต่างประเทศปฏิบัติอยู่

โดยปรกติ เช่นการโฆษณาหาความนิยม การรับสมาชิก การบริหารพรรค การเงินของพรรค และกิจการอื่นเพื่อให้เป็นไปตามกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง (Party program) เช่นออกหนังสือพิมพ์ นิตยสาร เพื่อให้ประชาชนเข้าใจกำหนดนโยบายของพรรคเป็นต้น จะเห็นได้ว่าสิทธิที่พรรคการเมืองมีอยู่โดยทั่วไปนี้เป็นไปโดยกว้างขวาง เช่นอาจร้างให้โรงพิมพ์พิมพ์หนังสือเพื่อโฆษณากิจการของพรรคเป็นต้น

(๒) สิทธิเฉพาะราย ซึ่งพรรคการเมืองมีอยู่เพียงสามประการคือ

ก. สิทธิที่จะรับเงินเป็นค่าบำรุงจากสมาชิกเป็นรายเดือนไม่เกินเดือนละหนึ่งร้อยบาท หรือครั้งเดียวไม่เกินห้าพันบาท และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ซึ่งเก็บครั้งเดียวไม่เกินหนึ่งร้อยบาท ข้อควรสังเกตมีว่าค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมเป็นการบังคับเอาแก่สมาชิกพรรคการเมือง

คือสมาชิกจะต้องเสียค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมจึงจะดำรง
สมาชิกภาพไว้ได้ ฉะนั้น พระราชบัญญัติพรรคการเมือง
จึงหาทางป้องกันมิให้พรรค การเมืองใด บังคับให้ สมาชิก
เสียเงินค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมสูงเกินไป ใน ต่าง
ประเทศแม้ไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว แต่พรรคการเมืองได้
วางข้อบังคับมิให้สาขาของตนเรียกร้อง เงิน ค่า บำรุง จาก
สมาชิกสูงเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียกจาก
สมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรต้องเกรงใจสาขา โดยเกรงจะไม่ส่งชื่อ
ให้สมัครรับเลือกตั้งภายหน้า ฉะนั้น จึงได้กำหนดค่า
ธรรมเนียมสูงสุดไว้ไม่ให้เรียกเก็บสูงมากเกินไป การที่
พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดอัตราสูงสุดไว้เช่นนี้
เป็นการห้ามการเรียกเก็บในอัตราที่สูงมากเกินไป เท่านั้น
ไม่เป็นการบังคับให้ พรรคการเมือง ต้อง เรียก เก็บ เงิน ค่า
บำรุงหรือค่าธรรมเนียมจากสมาชิก ฉะนั้น พรรคการ

เมืองจะไม่เรียกเก็บเงินค่าบำรุงหรือค่าธรรมเนียมจาก
สมาชิกเลยก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติการที่พรรคการเมืองจง
ไม่เก็บเงินค่าบำรุงจากสมาชิกเลยนั้นเป็นการไม่ชอบ
เพราะพรรคการเมืองควรจะดำรงอยู่ได้โดยอาศัยค่าบำรุง
ของสมาชิก เพราะพรรคการเมืองย่อมมีค่าใช้จ่ายใน
การดำเนินกิจการของพรรค และค่าใช้จ่ายนี้ควรจะมา
จากเงินค่าบำรุงเป็นการพิสูจน์จิตใจให้ทราบว่า สมาชิก
มีความนิยมในกำหนดนโยบาย (Party program) ของ
พรรค เพราะมีความคิดเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจ
หรือสังคมตรงกับที่ได้กำหนดไว้ในกำหนดนโยบายของ
พรรค และพรรคการเมืองจะต้องอยู่ในฐานะที่เลี้ยงตัว
เองด้วยรายได้ที่แน่นอนเป็นประจำ ซึ่งได้แก่เงินค่าบำรุง
จากสมาชิก ในเรื่องนี้ข้าพเจ้ามีข้อสังเกตอย่างหนึ่ง คือ
ข้าพเจ้ารู้สึกว่าในประเทศไทยยังมีบุคคลที่เข้ามาเป็น
สมาชิกพรรคการเมืองเพื่อหวังจะได้รับประโยชน์จากพรรค

การเมือง ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้อง ทางที่ถูกการมาเป็น
สมาชิกพรรคการเมืองนั้น ไม่ใช่มุ่งหวังจะให้พรรคการ
เมืองให้ประโยชน์แก่ตนเป็นรายบุคคล ควรจะต้องมุ่ง
หวังจะให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม กล่าวคือถ้าจะมีการ
บริหาร ราชการ แผ่นดิน ให้เป็นไป ตาม กำหนด นโยบาย
(Party program) ของพรรคแล้ว จะตรงกับความคิดเห็น
ในทางการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคมของตนหรือจะก่อให้
เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม หรือระมัดระวังประโยชน์ได้เสีย
ซึ่งตนมีส่วนร่วมกับผู้อื่น ฉะนั้นการเป็นสมาชิกพรรคการ-
เมืองจึงเป็นการเสียสละ การเสียสละเป็นประจำได้แก่การ
บริจาคในลักษณะเป็นเงินค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมให้แก่
พรรคการเมือง คือเพื่อพรรคการเมืองจะได้ดำรงตนอยู่ได้
และพรรคการเมืองใดที่ไม่สามารถเลี้ยงตนเองโดยเก็บ
จากค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมของสมาชิก ก็เป็นการแน่

นอนว่าพรรคการเมืองนั้นจะดำรงตนอยู่ไม่ได้นาน เพราะ
ไม่มี บุคคลใดจะ บริจาคเงินอุดหนุน พรรคการเมืองตลอด
กาลได้ ในต่างประเทศนอกจากสมาชิกพรรคการเมืองจะ
เสียสละเงินเป็นค่าบำรุงประจำเดือนหรือประจำปี หรือ
ค่าธรรมเนียมเป็นครั้งคราว เช่นค่าจดทะเบียนรับเป็น
สมาชิกแล้ว ผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองยังอาสาสมัคร
สละแรงงานกระทำกิจการของพรรคในเวลา ว่าง งาน เท่าที่
จะทำได้ด้วย และการสละแรงงานนี้ พรรคการเมืองต้อง
การมากในเมื่อมีการเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องมีการยึดโปสเตอร์
โฆษณาหาเสียงเป็นการใหญ่ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความ
ว่าพรรคการเมืองจะไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ (Staff) เพราะ
พรรคการเมืองมีลักษณะเป็นองค์การ ต้องติดต่อกับสาขา
ตลอดจนสมาชิกและบุคคลภายนอก ฉะนั้น จึงต้องมีเจ้า
หน้าที่ไปทางธุระการตามสมควร

ข. นอกจากสิทธิดังกล่าว พรรคการเมืองมีสิทธิที่จะรับเงินและทรัพย์สินซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งอุทิศให้ และ

ค. สิทธิที่จะได้มาซึ่งสถานที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสำนักงานสาขาและเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

ในคราวหน้า ข้าพเจ้าจะได้กล่าวถึงสิทธิของพรรคการเมืองข้อ ข. และข้อ ค. นี้เป็นรายละเอียดต่อไป.

สวัสดิ์

ตอนที่ ๖

บรรยายเมื่อ ๒๗ ธันวาคม ๒๔๙๘

ท่านผู้พังทีเคารพ

ในคราวที่แล้วมาข้าพเจ้าได้กล่าวถึงสิทธิของพรรคการเมือง โดยข้าพเจ้าได้กล่าวว่า แม้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง จะมิได้บัญญัติให้ พรรคการเมือง เป็นนิติบุคคลก็ได้ แต่ก็ได้กำหนดให้มีฐานะกึ่งนิติบุคคล กล่าวคือมีสิทธิบางประการที่จะดำเนินการในนามของพรรคการเมืองได้คล้ายกับเป็นนิติบุคคลนั่นเอง เป็นแต่มีสิทธิภายในวงอันจำกัดเท่านั้น คือพรรคการเมืองมีสิทธิที่จะดำเนินกิจการของตนได้ และการที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองมิได้กำหนดให้พรรคการเมืองเป็นนิติบุคคลนั้น มีทั้งข้อดีข้อเสีย ข้อดีก็คือเมื่อไม่ได้เป็นนิติบุคคล การจัดการพรรคการเมืองก็เป็นเรื่องภายในของพรรค

การเมืองเอง ไม่จำต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายบังคับให้เปิดเผยกิจการต่อบุคคลภายนอก เช่นบังคับให้ต้องยอมให้บุคคลภายนอกตรวจเอกสารของนิติบุคคลเป็นต้น ส่วนข้อเสียก็คือเมื่อพรรคการเมืองไม่ใช่นิติบุคคลแล้ว ก็ไม่มีสิทธิโดยกว้างขวางเหมือนนิติบุคคล อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติ พรรค การเมืองก็ได้ให้สิทธิแก่ พรรคการเมืองอย่างเพียงพอที่จะดำเนินกิจการของพรรคการเมืองได้โดยสดวก

สิทธิของพรรคการเมืองนั้น แยกออกได้สองประการ คือ

(๑) สิทธิทั่วไป ซึ่งได้แก่ สิทธิที่จะดำเนินกิจการของพรรคการเมือง .และกิจการอื่นเพื่อให้เป็นไปตามกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง ซึ่งหมายความว่ามีสิทธิหกประการในอันที่จะดำเนินกิจการอันมีลักษณะเป็นกิจการของพรรคการเมือง และกิจการอื่นอันจะทำให้เป็นไปตามกำหนดนโยบาย

(๒) สิทธิเฉพาะรายซึ่งมี ๓ ประการ คือ

ก. สิทธิที่จะรับเงินค่าบำรุงจากสมาชิกเป็นรายเดือนไม่เกินเดือนละ ๑๐๐ บาท หรือครั้งเดียวไม่เกินห้าพันบาท และค่าธรรมเนียมอันซึ่งเก็บครั้งเดียวไม่เกินหนึ่งร้อยบาท ข้อควรสังเกตมีว่าสิทธิตามข้อ (ก) เป็นสิทธิที่จะได้รับเงินจากสมาชิกของพรรคการเมืองเอง ซึ่งกฎหมายบังคับว่าสมาชิกต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ทั้งนี้เพราะพระราชบัญญัติพรรคการเมืองห้ามมิให้บุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง โดยกำหนดให้เป็นความผิดอาญา

ข. สิทธิที่จะรับเงินและทรัพย์สินซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งอุทิศให้

ค. สิทธิที่จะได้มาซึ่งสถานที่สำหรับตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสำนักงานสาขา และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

ในคราวที่แล้วมา ข้าพเจ้าได้อธิบายสิทธิตามข้อ (ก) โดยละเอียดแล้ว ฉะนั้น วันนี้จะกล่าวถึงสิทธิตามข้อ (ข) และสิทธิตามข้อ (ค) ต่อไป

สำหรับสิทธิที่จะได้รับเงินและทรัพย์สิน ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งอุทิศให้นั้น หมายความถึงการบริจาคเป็นครั้งคราว ซึ่งไม่ใช่เป็นการบริจาคในฐานเป็นค่าบำรุงหรือค่าธรรมเนียมอันมีสมาชิกพรรคการเมืองต้องเสียให้แก่พรรคการเมือง เพื่อจะดำรงสมาชิกภาพอยู่ได้ การบริจาคในกรณีนี้เป็นการบริจาคโดยผู้บริจาคจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเอง หรือเป็นบุคคลภายนอกก็ได้ เพราะแม้จะมีพรรคการเมืองเกิดขึ้นแล้ว แต่ยังมีบุคคลเป็นจำนวนมาก ซึ่งแม้จะเห็นด้วยชอบกับกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง แต่ยังไม่ประสงค์จะผูกพันตนเองถึงกับเป็นสมาชิกพรรคการเมือง บุคคลภายนอกดังกล่าวนี้ในเวลาเลือกตั้งก็ลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือก

ดังซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นๆ และต้องมี
อีกหนึ่งพรรคการเมืองเป็นฝ่ายค้านรัฐบาล นอกจากนี้
ก็ยังคงสภาพนอกจากจะมีบทบาทในฐานะ
เหมือนพรรคการเมืองเป็นผู้แทน หรือเป็นผู้รักษาประโยชน์
ได้เสียของเขา เช่น เจ้าของ หรือผู้บริหารอุตสาหกรรม
ย่อมทราบว่าพรรคการเมืองที่มีความคิดเห็นไปในทาง
สนับสนุนนายทุน (Capitalism) ย่อมจะสนับสนุนประโยชน์
ประโยชน์ของโรงงานอุตสาหกรรม ฉะนั้น เจ้าของหรือ
เงินอุดหนุนพรรคการเมืองนั้นๆ บุคคลดังกล่าวนี้เรียก
ว่าผู้สนับสนุนพรรคการเมือง (Supporter) การที่พระ
ราชบัญญัติพรรคการเมืองบัญญัติให้พรรคการเมือง
มีสิทธิที่จะรับเงินหรือทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าเป็นเงินได้
นั้น ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันไปในทางที่ว่า มีเงินจะ
ซื้อเสียงของพรรคการเมือง โดยให้พรรคการเมืองจะ
นำสมาชิกของพรรคการเมืองให้ดำเนินการในลักษณะ

รายฎรในทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่อุทิศเงินหรือทรัพย์สิน
นั้น ๆ แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่มีข้อที่น่าวิตกในเรื่องนี้ เพราะ
การที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคก็เป็นข้อที่แสดงอยู่ในตัวแล้วว่า รายฎรมีประโยชน์ได้เสียขัดแย้งกัน ฉะนั้นจึงได้รวบรวมกันขึ้นเพื่อระวังรักษาประโยชน์ของเขา แต่ผู้ที่ชี้ชาดว่าพรรคการเมืองใดควรจะเข้ามาจัดตั้งรัฐบาลย่อมได้แก่รายฎรทั้งหมดในประเทศ ซึ่งส่วนมากมิใช่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ฉะนั้น เมื่อเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองทุกพรรคมีเสรีภาพในอันที่จะจูงใจประชาชนให้มาเป็นผู้สนับสนุนโดยเสมอภาคกันแล้ว ถ้าเสียงฝ่ายข้างมากของประชาชนสนับสนุนพรรคการเมืองใด การบริหารราชการแผ่นดินก็ต้องเป็นไปตามกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองซึ่งได้รับความสนับสนุนจากรายฎรอันเป็นฝ่ายข้างมากนั้น ข้าพเจ้าได้เคยกล่าวมาแล้วว่าพรรคการเมืองทุกพรรคต้องผูกพันในอันที่จะปฏิบัติตาม

กำหนดนโยบายของพรรค และกำหนดนโยบายของพรรค
มีลักษณะเหมือนเป็นคำมั่นสัญญาที่พรรคการเมืองให้ไว้
แก่ประชาชนว่า ถ้าเป็นรัฐบาลหรือร่วมมือกับพรรคการ
เมืองอื่นจัดตั้งรัฐบาล ก็จะพยายามบริหารราชการให้เป็น
ไปตามกำหนดนโยบายนั้น ๆ ฉะนั้น แม้จะมีบุคคลมา
อุทิศเงินหรือทรัพย์สินให้แก่พรรคการเมืองอย่างใด พรรค
การเมืองก็ไม่กล้าดำเนินการ อันเป็นการฝ่าฝืนกำหนด
นโยบายของพรรค ฉะนั้น เมื่อพระราชบัญญัติพรรค
การเมืองบังคับว่ากำหนดนโยบายของพรรคการเมืองจะ
เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐ-
ธรรมนูญไม่ได้ ทั้งจะขัดต่อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความ
สงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ไม่ได้ด้วย
เช่นนี้แล้ว การที่พรรคการเมืองจะรับเงินหรือทรัพย์สิน
ที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอุทิศให้จึงไม่น่าจะเป็นภยันตรายอย่างใด

ข้อควร สังเกต มีว่าเฉพาะในกรณีที่ผู้อุทิศเงินหรือ

ทรัพย์สินเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น พรรคการเมือง
จึงจะรับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้ โดยเหตุฉะนี้ถ้าผู้อุทิศเงิน
หรือทรัพย์สินไม่ใช่ผู้มีสัญชาติไทย คือเป็นคนต่างด้าว
ก็ดี หรือแม้เป็นผู้มีสัญชาติไทยแต่ขาดคุณสมบัติของผู้มี
สิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรก็ดี พรรคการเมืองก็ไม่มีสิทธิรับเงินหรือ
ทรัพย์สินจากบุคคลดังกล่าวได้ การที่กฎหมายกำหนดไว้
เช่นนี้ เพราะคนต่างด้าวไม่มีสิทธิในทางการเมือง และ
ถึงแม้จะไม่ใช่เป็นคนต่างด้าวโดยเป็นผู้มีสัญชาติไทย
แต่ถ้าไม่มีสิทธิที่จะร่วมมือในทางการเมืองโดยไม่มีสิทธิ
เลือกตั้งแล้ว ก็ไม่สมควรจะอุทิศเงินหรือทรัพย์สินให้แก่
พรรคการเมืองใดๆ กัน เพราะแม้ตนเองจะใช้สิทธิในทาง
การเมืองก็ไม่ได้แล้ว ก็ไม่ควรให้มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง
กับพรรคการเมือง

สำหรับสิทธิตามข้อ (ค) คือสิทธิที่จะได้มาซึ่ง

สถานที่สำหรับสำนักงานแห่งใหญ่และสาขานั้น ก็เพื่อให้
พรรคการเมืองมีสถานที่ทำการ ซึ่งเป็นความจำเป็น
เพราะพรรคการเมืองต้องมีสถานที่ประชุมสมาชิก และ
ดำเนินการในทางธุระการอย่างอื่น การได้มานั้นจะเป็นโดย
การซื้อขายหรือโดยการให้โดยเสน่หาก็ได้ นอกจากนี้
ยังมีสิทธิที่จะได้มาซึ่งเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับ
การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง เช่น โต๊ะ เก้าอี้
พิมพ์ดีด เป็นต้น

เมื่อพรรคการเมืองมีสิทธิทั่วไปที่จะดำเนินกิจการ
พรรคการเมืองและกิจการอื่นให้เป็นไปตามกำหนดนโยบาย
ของพรรคการเมือง และมีสิทธิเฉพาะราย ๓ ประการดัง
กล่าวมาข้างบนนี้แล้ว ก็เป็นที่เห็นได้ชัดว่า จะต้องมี
บุคคลธรรมดากระทำเพื่อพรรคการเมือง เสนพรรค
การเมืองมีความประสงค์จะซื้อที่ดิน ก็จะต้องมีบุคคล
ธรรมดาไปลงชื่อในหนังสือสัญญาซื้อขายที่ดินกับเจ้าของ

ที่ดินในนามของพรรคการเมือง โดยเหตุพระราชบัญญัติ
พรรคการเมืองกำหนดว่า ให้ถือว่าหัวหน้าพรรค
การเมืองหรือเลขาธิการพรรคการเมือง เป็นตัวแทนของ
พรรคการเมืองตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ เมื่อพระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนด
ไว้เช่นนี้ ก็หมายความว่าในความสัมพันธ์ระหว่างพรรค
การเมืองกับบุคคลภายนอก หัวหน้าพรรคการเมืองและ
เลขาธิการพรรคมีอำนาจกระทำการในนามของพรรค
การเมืองเท่าที่พรรคการเมืองมีสิทธิอยู่ตามที่ได้กล่าวมา
แล้ว ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือเลขาธิการ
พรรคการเมืองกระทำกิจการอันเป็นสิทธิที่พรรคการเมือง
จะทำได้แล้ว ก็เป็นอันผูกมัดพรรคการเมืองทีเดียว ส่วน
ความสัมพันธ์ภายในระหว่างพรรคการเมืองกับหัวหน้า
พรรคหรือเลขาธิการพรรคการเมืองนั้น อาจกำหนดไว้ใน
ข้อบังคับว่าด้วยวิธีการพรรคการเมืองว่าถ้าหัวหน้าหรือ

เลขาธิการพรรค กระทำไปเกินขอบเขตที่พรรคการเมือง
มอบให้ทำ เช่นข้อบังคับว่าด้วยวิธีการพรรคการเมือง
กำหนดให้บริหารงานในรูปคณะกรรมการ แต่หัวหน้า
พรรคหรือเลขาธิการ กลับไปทำสัญญาซื้อขายที่ดินกับ
บุคคลภายนอกโดยไม่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ หัว
หน้าหรือเลขาธิการพรรคการเมืองซึ่งกระทำการดังกล่าว
ก็ต้องรับผิดชอบต่อพรรคการเมืองเป็นการเฉพาะตัว ศาล
พรรคการเมืองมีสิทธิไล่เบี้ยเรียกค่าเสียหายอันเกิดจาก
การกระทำเกินขอบเขตนั้นได้

เมื่อยอมให้พรรคการเมืองมีสิทธิบางประการ ก็
เป็นที่เห็นได้ชัดว่า อาจมีคดีแพ่งขึ้นโดยบุคคลภายนอก
ฟ้องพรรคการเมืองเป็นจำเลย หรือพรรคการเมืองเป็น
โจทก์ฟ้องบุคคลภายนอกเป็นจำเลย หรือพรรคการเมือง
จำต้องดำเนินคดีอย่างอื่นในศาล ฉะนั้น พระราชบัญญัติ
พรรคการเมือง จึงได้กำหนดให้พรรคการเมืองที่ได้จด

ทะเบียน เป็น พรรคการ เมือง ตาม พระราช บัญญัติ พรรค-
การเมืองเป็นโจทก์ เป็นจำเลย หรือดำเนินคดีอย่างอื่น
ในนามของพรรคการเมืองได้โดยตรง ทั้ง ๆ ที่พรรคการ
เมืองไม่ใช่นิติบุคคล แต่พรรคการเมืองก็ต้องมีบุคคล
กระทำการเพื่อพรรคการเมืองเพื่อประโยชน์ดังกล่าว จึง
ได้กำหนดด้วยว่าให้หัวหน้าพรรคการเมือง คนเดียว เป็นผู้
แทนของพรรคการเมือง ทั้งนี้ ต่างกับเรื่องการใช้สิทธิ
ของพรรคการเมือง ซึ่งมีบุคคลสองคนคือหัวหน้าพรรค-
การเมืองและเลขาธิการพรรคการเมือง ซึ่งต่างก็มีอำนาจ
เป็นตัวแทนของพรรคการเมือง

ต่อไปนี้จะขอกล่าวถึงบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ
พรรคการเมืองที่บังคับมิให้คนต่างด้าว ซึ่งรวมถึง บุคคล
ผู้ไร้สัญชาติเข้ามายุ่งกับการเมืองของประเทศไทย เพราะ
เป็นธรรมดาที่ว่า สิทธิในทางการเมือง ย่อมสงวนไว้
สำหรับคนผู้มีสัญชาติของประเทศเท่านั้น คนต่างด้าวซึ่ง

ไม่มีเหตุผลที่จะเป็นผู้จงรักภักดีต่อประเทศไทย ย่อมไม่สมควรเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองของประเทศไทย โดยเหตุนี้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองจึงได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยผู้ใดให้เงินหรือทรัพย์สินแก่พรรคการเมืองก็ดี สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองก็ดี มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และให้ศาลสั่งให้ริบเงินหรือทรัพย์สินนั้นด้วย

จะเห็นได้จากข้อความที่ว่า พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดข้อห้ามแก่คนต่างด้าวไว้สองประการคือ

(๑) ห้ามให้เงินหรือทรัพย์สินแก่พรรคการเมือง ทั้งนี้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยทางอ้อม ในข้อนี้ได้เคยมีผู้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า กฎหมายไม่ควรจำกัดสิทธิคนต่างด้าว เพราะเขาอาจให้เงินหรือทรัพย์สินแก่พรรคการเมืองโดยเจตนาดีก็ได้ เพราะเขาอาจจงรักภักดีต่อ

ประเทศไทยได้ ฉะนั้นถ้าเขาเห็นว่ากำหนดนโยบาย
ของพรรคการเมืองใดเป็น ประโยชน์ ต่อ ประเทศ ชาติไทย
เขาก็ควรอุทิศเงินหรือทรัพย์สินให้แก่ พรรคการเมือง นั้น
ได้อย่างไรก็ดี ประเทศต่างๆ ย่อมกีดกันมิให้คนต่างด้าว
เข้ามาพัวพันกิจการเมืองอันเป็นเรื่อง ภายใน ของ ประเทศ
ตนซึ่งเป็นหลักว่าคนสัญชาติใด ควร จะชี้ขาด โชค ชะตาใน
พรรคการเมืองของเขาเอง และถ้ายอมให้คนต่างด้าว
อุทิศเงินหรือทรัพย์สินให้แก่พรรคการเมืองได้ ก็อาจเป็น
ช่องทางให้ต่างประเทศที่มีจิตใจไม่เป็นมิตรกับประเทศไทย
ใช้คนต่างด้าวเป็นเครื่องมือกระทำการเป็นปฏิปักษ์ ต่อประ
เทศไทยได้ โดยให้คนต่างด้าวนั้นๆ สนับสนุนให้คนไทย
ตั้งพรรคการเมืองขึ้นเป็นเครื่องมือในการดำเนินการของ
เขา

(๒) ห้ามคนต่างด้าวมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิก

พรรคการเมือง ข้อห้ามมิให้หมายความว่าเพียงแต่คน
ต่างด้าวสมัครเข้าเป็นสมาชิกแล้วก็เป็นผิด ส่วนในเวลาต่อ
มาพรรคการเมืองจะรับคนต่างด้าวนั้นเข้าเป็นสมาชิกหรือ
ไม่ ไม่สำคัญ เช่นคนต่างด้าวอาจแอบอ้างว่าเป็นผู้มี
สัญชาติไทย แล้วสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
พรรคการเมืองไม่ทราบจึงรับเข้าเป็นสมาชิกเป็นต้น แต่
คนต่างด้าวจะมีความผิดทางอาญาดังกล่าวนี้ก็ต่อเมื่อคน
ต่างด้าวนั้นรู้ว่าตนไม่ใช่เป็นผู้มีสัญชาติไทย โดยเหตุนี้
ถ้าคนต่างด้าวสำคัญผิดว่าเขาเป็นคนไทยจึงสมัครเข้าเป็น
สมาชิกพรรคการเมือง และแม้เมื่อรู้ว่าเขาเป็นคนต่างด้าว
แล้ว ยังคงเป็นสมาชิกต่อมา เขาก็ไม่มีความผิด เพราะ
เมื่อเขาไม่รู้ในขณะที่เป็นสมาชิกพรรค การเมืองว่าเขาไม่
ใช่คนมีสัญชาติไทย เขาก็ไม่มีเจตนาที่จะฝ่าฝืนกฎหมาย

ในที่สุดข้าพเจ้าหวังว่า ยุติควรมคำอธิบายพระราช-

บัญญัติพรรคการเมืองซึ่งรวบลงเพียงเท่านี้ คงจะทำให้ท่าน
เห็นว่า เรามีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองที่เหมาะสม
สำหรับเวลาขั้นแรกที่พรรคการเมืองจะได้ตั้งขึ้นโดยมี
กฎหมายรับรอง และท่านจะได้เห็นว่า ในระบอบประชา-
ธิปไตยนั้นมีความจำเป็นและเป็นการสมควรที่จะต้องมี
พรรคการเมือง.

สวัสดี

แบบ ส. ๑

รูปถ่ายสองนิ้ว
หน้าตรงสวมครุย

ใบสมัคร
สมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา

ประเภท _____

วันที่ ___ เดือน _____ พ.ศ. _____

ข้าพเจ้า _____ ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ _____

ตำบล _____ ถนน _____ อำเภอ _____ จังหวัด _____

อายุ ___ ปี เกิดวันที่ ___ เดือน _____ พ.ศ. _____ สัญชาติ _____

เชื้อชาติ _____ อาชีพ _____

ภรรยาหรือสามีชื่อ _____ สัญชาติ _____

เชื้อชาติ _____

ขอยื่นใบสมัครขอเข้าเป็นสมาชิกประเภท _____ ต่อหัวหน้าพรรคเสรีมนังคศิลา ขอท่านได้นำเสนอคณะกรรมการบริหารกลางเพื่ออนุมัติรับข้าพเจ้าเป็นสมาชิกต่อไป

ข้าพเจ้าขอยืนยัน รับรองว่า ข้าพเจ้าจะรักษาไว้และปฏิบัติตามกำหนดนโยบายข้อบังคับ ตลอดจนระเบียบของพรรคนี้ตลอดระยะเวลาที่ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกของพรรค และข้าพเจ้าขอรับรองว่าในขณะนี้ข้าพเจ้ามิได้เป็นสมาชิกในสังกัดพรรคการเมืองใดทั้งสิ้น

ลงนาม _____ ผู้สมัคร

ลงนาม _____ ผู้แนะนำ

ลงนาม _____ ผู้แนะนำ

(หมายเหตุ - ผู้สมัครต้องมีผู้ถือหุ้นพรรคซึ่งนำชื่อไปจดทะเบียนที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดมาลงนามแนะนำอย่างน้อยสองคน)

คำสั่ง

_____

(ลงนาม)_____หัวหน้าพรรค

วันที่_____เดือน_____พ.ศ._____

มติคณะกรรมการบริหารกลาง

_____

_____

_____เลขาธิการพรรค

วันที่_____เดือน_____พ.ศ._____

นายทะเบียน

_____

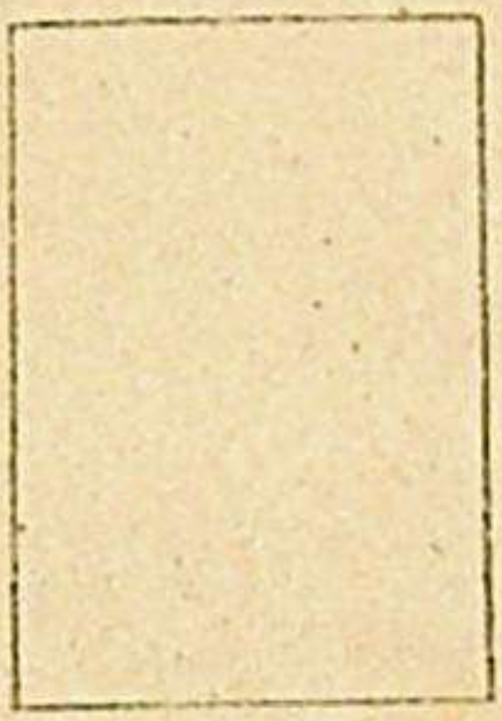
_____

_____

เลขาธิการพรรค

วันที่_____เดือน_____พ.ศ._____

แบบ ส. ๒

ประวัติย่อ
สมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา

บ้านมนังคศิลา ถนนพลับพลาไชย พระนคร

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๔๙๘

ข้าพเจ้า _____ สมาชิกประเภท _____

จังหวัด _____ เกิดวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๔__

อายุ _____ ปี นามภรรยา – สามี _____

สัญชาติ _____ เชื้อชาติ _____ ศาสนา _____

ความรู้ธรรมดาและพิเศษ _____

_____

_____

_____

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งหรือทำงานในหน้าที่อ _____

_____

_____

_____

_____

ตำแหน่งหรืองานการที่ทำมาแล้วในอดีตอ _____

_____

_____

_____

ลงนาม _____

พิมพ์ที่

บริษัท ประชาช่าง จำกัด

(แผนกการพิมพ์)

ถนนสี่พระยา พระนคร

นายแสง เหตระกูล

ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

พ.ศ. ๒๔๕๙